

Jubileum
uitgave

75
JAAR
tegenwoord

muziek & zang

Wegwijs

biibel
studie
bond
lezenlerenleven

november december 2021 | jaargang 75, nr. 6

Daar zit muziek in - 04

| Jorrit Woudt

Bijbelstudie Wat staat er veel over zang en muziek in de Bijbel! En wat heeft God in muziek iets moois in de schepping gelegd. Jorrit krijgt ons flink aan het zoeken en bladeren: heel veel functionele tekstverwijzingen laten ons de diverse functies van de muziek zien.

75 jaar MVEB - 28

| Pieter Niemeijer

Een beschouwend artikel over de golfbeweging die we waarnemen: mannen en vrouwen apart of toch samen bezig met Bijbelstudie

Column en cartoon - 38

| Zomer en Verbree

Verbree schildert met woorden het verleden. Voor velen zal het heel herkenbaar zijn. Bijbelstudie, waarom eigenlijk? De cartoon niet overslaan!

Vreemde vreugde - 54

| Mariska Kloppenburg

De aankondiging van een nieuwe Bijbelstudie methode, over 1 Petrus. Nodigt uit om na te denken over hoe het is om als christen te leven in een samenleving die niet meer christelijk is. Wat betekent het om vreemdeling te zijn?

VERDER

Gedicht Vreugde	26
Met luide Trom(p) 75 jaar muziek	34
En zo voort Naar een bijbel in eigen taal	66
Verbeelding verwoord Het loflied van Simeon en van de kerk	68
Aan het Woord De zonen van de ziener	70
Op de klank af?	74

EN OOK NOG

- iets uit de geschiedenis van de mannenbond
- iets uit de geschiedenis van de vrouwenbond
- Interview met medewerker Maurits van Eekeren
- Inkijkjes in het werk van de diverse commissies van Steunpunt Bijbelstudie
- Meekijken in een vergadering van een tweetal Bijbelstudiegroepen
- Bijbellezen door de generaties/de jaren heen
- Samenwerken met anderen
- Boekrecensie, recept, puzzel, quotes, advertenties

DIENEKE VAN DE KAMP

één van de twee voorzitters
van Steunpunt Bijbelstudie

**Wij
kunnen gaan stralen
door Gods liefde
en Gods Woorden**

Stralend Licht

Voor u ligt het laatste *WegWijs*nummer van het jaar 2021. In de voorbereidingen van dit jubileumnummer gebruikte de redactie dikwijls de term “Glossy” als werktitel en de betekenis hiervan ‘glans-licht’ past bij het feestelijke karakter van dit nummer en de maand december. Een heerlijk extra dik nummer vol muziek, geschiedenis, foto’s, persoonlijke verhalen en onze vaste rubrieken.

In de bijbel komen we op verschillende plaatsen het woord glans of stralend licht tegen.

In Psalm 36 horen we: ‘uw lichtend aangezicht zal ons leiden’. Verder denk ik aan de slotzegen van Numeri 6 die de gemeente meekrijgt aan het einde van een eredienst.

In Exodus lezen we over Mozes die na zijn ontmoeting met de allerhoogste God op de Horeb weer naar beneden gaat om het wachtende volk Israël op de hoogte te brengen. Mozes bedekt dan zijn gezicht met een doek, omdat het zo straalt vanwege de ontmoeting en het gesprek dat hij met de Here God mocht hebben. Het volk kan Gods heerlijkheid helemaal niet aan. Waar het me nu om gaat is, dat je dus kunt gaan glanzen door iets of iemand. Mozes gaat stralen vanwege Gods grootheid. Edelstenen gaan nog meer schitteren door licht. Zo kunnen wij gaan stralen door Gods liefde en Gods woorden. In deze decembermaand denk ik dan met name aan de aankondiging van Jezus geboorte die werd gedaan door duizenden engelen. Gods heerlijkheid omstraalde de geschrokken herders die de blijde boodschap aanhoorden. Maar zij kwamen in beweging, vonden het Kind en loofden God. Gods Woorden zetten je in beweging. Zo mag al 75 jaar lang onze redactie dienend bezig zijn om van het Licht te vertellen zodat wij in beweging komen voor Hem. En het kan niet anders of je gaat muziek maken, je gaat zingen en bidden.

“Doe uw aangezicht over ons lichten”, met deze zegenwens, vol van Gods liefde en vrede wil ik alle lezers fijne adventsweken toewensen en uiteraard veel leesplezier.

DAAR ZIT MUZIEK IN!

DEEL 1

Muziek dient tot verstrooiing, tot opvoeding, tot aansporing van geest en hart en tot de bevrijding der ziel van de hartstochten. – Aristoteles (Grieks filosoof) 384-322 v.Chr.

BAAT BIJ MUZIEK

Muziek is belangrijk in een mensenleven. Natuurlijk kun je er minder mee hebben of er niet zo van houden, maar muziek is overal om ons heen. En je hoeft niet super muzikaal te zijn om er toch van te kunnen genieten. Muziek is het beste geschenk van God aan de mensen (Luther). Het kan tot troost en steun zijn in moeilijke tijden, maar het kan ook de feestvreugde verhogen bij blijde gebeurtenissen. Je kunt een concert bezoeken van een koor, orkest, zanger of band waar jij van houdt.

Maar je hoort ook muziek in de wachtkamer van de tandarts en in de supermarkt. Muziek doet iets en heeft betekenis, in alle werelddelen, culturen en religies. Bij een begrafenis is muziek belangrijk, maar bij een trouwplechtigheid niet minder. Er zijn talloze verschillende soorten en stijlen. Wat de één fantastisch vindt, is voor de ander een gruwel. Ongetwijfeld heb je zelf bij het woord muziek ook zo je eigen gedachten, herinneringen, voorkeuren, enzovoort.

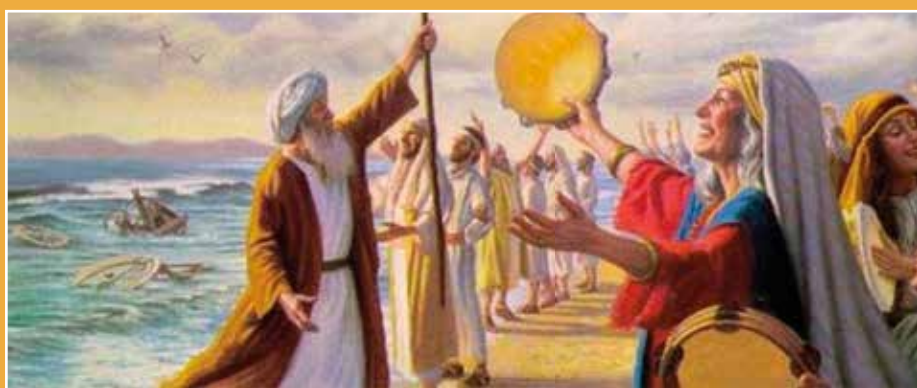
Een treffend muziekfragment om mee te beginnen: scan met de smart phone deze qr-code. Weliswaar in een streektaal, maar prima te volgen...

ZANG EN SPEL

We maken het iets specifieker. Wat schiet je als eerste te binnen als je denkt aan bovenstaande combi met betrekking tot de bijbel? Wellicht denk je aan Psalm 150, met die opsomming van allerlei muziekinstrumenten. Of aan David, tokkelend op de lier om koning Saul te kalmeren (1 Sam. 18:10). Of aan diezelfde David die, toen hij eenmaal koning geworden was, vele psalmen (bijna de helft van de 150) en liederen dichtte. Of aan de overwinnaars bij de glazen zee, spelend op hun lieren voor God en zingend het lied van Mozes en van het Lam (Opb. 15:2-3). Het is duidelijk: er zit muziek in de bijbel! Zo staan er, naast natuurlijk de Psalmen, allerlei liederen in de Schrift. Denk aan het lied van Mozes en Mirjam (Ex. 15), Davids klaaglied over Saul en Jonatan (2 Sam. 1), het Bijbelboek Hooglied, het danklied uit Jesaja 25, de Klaagliederen (al dan niet van Jeremia), het lied van Daniël (Dan. 2:20) en natuurlijk de bekende lofzangen van Maria, Zacharias en Simeon (Luc. 1 en 2). Ook lezen we over muziekinstrumenten. Zo maken we al vroeg in de bijbel kennis met Jubal, de stamvader van allen die op de *lier* of *fluit* spelen (Gen. 4:21). De net tot koning gezalfde Saul raakte in geestvervoering toen hij een stoet profeten tegenkwam, voorafgegaan door muzikanten met *harpen*, *tam-*

boerijnen, *fluiten* en *lieren* (1 Sam. 10:5 en 10). Elisa profeteerde terwijl een *muzikant* op de *lier* speelde (2 Kon. 3:15). Bij de feestelijke ingebruikname vulde de majesteit van God de gehele tempel zodra *muziekinstrumenten* en zangers de lofzang aanhieven (2 Kron. 5:13). Bij de inwijding van het gouden beeld van Nebukadnessar was een heel orkest aanwezig (Dan. 3:5). En Johannes hoorde in zijn visioen een geluid uit de hemel komen als van geweldige watermassa's en zware donderslagen; het klonk als het geluid dat *muzikanten* maken die op de *lier* spelen (Opb. 14:2). Ook lezen we over de ramshoorn (sjofar), bazuinen, cimbalen en trommels. Bij sommige psalmen wordt snarenspeel voorgeschreven (4, 6, 54, 55, 61, 67 en 76) of een schalmei (5). Er is niet veel voor nodig om te merken dat er in de bijbel genoeg te vinden is over zang en muziekinstrumenten.

FUNCTIE

Muziek komt in de bijbel op verschillende manieren ter sprake. In het Oude Testament lezen we op veel plaatsen uitgebreid en beeldend over het gebruik ervan. In het Nieuwe Testament is dat aanzienlijk minder, dan gaat het voornamelijk over de lofprijzing in de gemeente en die in de hemel. Kijkend naar de functies zien we dat muziek een reactie kan zijn op iets dat men meemaakt. Denk bijvoorbeeld aan Adam die zingt als God Eva bij hem brengt (Gen. 2:23), of het brallied van Lamech (Gen. 4:23). Maar natuurlijk ook aan de Psalmen van David waarbij een specifieke aanleiding staat vermeld (18, 34, 51, 52, 56, 57, 59, 60, 63). Het ontbreken van muziek kan juist ook veelzeggend zijn ((Jer. 7:34) of zelfs een oordeel (Jer. 16:9, 48:33/Am. 8:10/Opb. 18:22). Een lied kan educatief bedoeld zijn (Deut. 31:19/Ps. 78, 105, 106) en muziek kan op het gemoed inspelen (1 Sam. 16:16). Muziek kan gelinkt zijn aan blijdschap en vrolijkheid (Jes. 51:3/Jer. 33:11/Luc. 15:25/Jak. 5:13) maar ook aan verdriet en klacht (2 Sam. 3:33/Jer. 9:17/Ez. 19/Hab. 3:1) of boete (Ps. 51/Klaagl. 5/Hos. 6). Het klinkt bij een bepaalde gelegenheid (1 Kron. 13:8/2 Kron. 29:28/Neh. 12:27) of de koning wordt ermee geëerd (1 Sam. 18:6/Ps. 45:9).

Uiteraard wordt muziek in de Bijbel voornamelijk in verband gebracht met de lof op God (2 Sam. 22 = Ps. 18/1 Kron. 29:10/2 Kron. 29:30/Ps. 28:7/Ps. 108:4/Opb. 4:11). Veel liederen danken Hem om wat Hij heeft gedaan (Neh. 12:8/Jes. 12:5/Jes. 25). Al lezen we ook dat muziek niet altijd aan dat doel beantwoordt (Jes. 5:12/Am. 5:23). Kortom, een veelheid en verscheidenheid aan muziek in de Bijbel.

DOEL

We zoomen nog verder in. Want muziek kan op velerlei manieren ingezet, gebruikt en beleefd worden. Het was er al aan het begin van de wereld, bij de schepping (Job 38:7) en zal er bij Christus' wederkomst ook zijn (1 Kor. 15:52/Opb. 15:3). Maar heeft het een groter, overkoepelend doel? En is het ons puur gegeven om Hem daarmee te eren? Johann Sebastian Bach was daarvan overtuigd. Hij zei:

"Alle muziek moet tot Gods eer en vreugde van mensen zijn. Als je God niet eert met je muziek, is de muziek slechts duivels kabaal en lawaai."

**Vraag 1 Ben je het met deze uitspraak eens?
Zo ja, nee, waarom?**

We lezen in de Psalmen herhaaldelijk de aansporing om voor God te zingen en te spelen (33:3, 81:3, 147:1 en 7). En ook de bekende teksten van Ef. 5:19 en Kol. 3:16 roepen ons daartoe op. Maar moet alle muziek in ons leven ernaar streven dat God ermee geëerd wordt? Anders geformuleerd: moet alle muziek dus eigenlijk 'liturgisch' zijn?

**Vraag 2 Moet alles waarnaar we luisteren en waarbij we meezingen of -neuriën getoetst worden aan het keurmerk van de bede *Neem mijn stem, opdat mijn lied U, mijn Koning, hulde biedt* (LB 912:3)?
Vgl. Ps. 22:4.**

Leggen we er dan niet veel teveel druk op? Je kunt toch rustig tijdens het werk Skyradio draaien als muzikaal behang? Of relaxed languit op de bank genieten van een goed boek met een Mozart-symfonie als achtergrondmuziek? En moet de radio meteen uit als er in een Nederlandstalige hit een vloek voorbij knalt? Hoe zwaar tillen we aan ons muziekgebruik? En dan hebben we het nog niet eens over de smaak-kwestie, waarvan gezegd wordt dat daar niet over te twisten valt. Want juist in de kerk, waar muziek een onmisbaar onderdeel is van de eredienst, zijn de meningen vaak verdeeld. Wat de één mooi en eerbiedig vindt, bezorgt een ander kromme tenen. Subjectief of objectief, christelijk of profaan, onschuldig of doelbewust, rustgevend of destructief, muziek maakt iets los.

Vraag 3 Wat te denken/zeggen over het volgende fragment? Christelijke muziek met de vraag of God ons wil bezielen en met zijn leven wil beademem. Om eerlijk te kunnen oordelen, is het misschien een idee om zonder beeld te luisteren.

DAAR ZIT MUZIEK IN!

DEEL 2

Na de bijbelse verkenningen in het eerste deel, nu de praktijk. Want wat betekent muziek voor ons, vandaag de dag? God heeft het eerste woord. Daar mogen wij vervolgens over nadenken. Daarom ook een paar stellingen tussendoor.

Onderweg in de auto luister ik regelmatig Radio 4. De kinderen vinden dat blijkbaar wat minder: “Mag ‘ie op 100% NL, 538 of Q-Music?” Papa wil ook niet de beroerdste zijn, dus soms strijk ik over m’n hart: vooruit dan maar, voor deze keer. Hup, overgeschakeld naar de popmuziek. En ’t is wonderlijk, maar die jonge gastjes kunnen bijna alles meezingen, of het nou Engels is of niet! Na een paar liedjes draaide ik de radio even uit en gaf dochterlief (12) een compliment. “Knap hoor, dat je dat allemaal kent! Maar ken je dit lied dan ook?” En ik begon te zingen: “God heb ik lief, want...” Ik wilde het toch even proberen. Maar het bleef stil.

ANDERS...

Misschien een wat suffig voorbeeld, maar het is een feit: de psalmen worden vaak niet meer geleerd op de basisschool. Althans, niet de Geneefse melodieën uit het Gereformeerd Kerkboek (1986). Toch is het veelzeggend dat dit psalter al meer dan 450 jaar meegaat. Daarom is het mooi dat

De Nieuwe Psalmberijming op deze sterke wijzen een hedendaagse, frisse tekst heeft willen maken. Daarnaast is er tegenwoordig keuze uit meerdere ‘bewerkingen’ zoals Psalmen voor Nu, The Psalm Project, Hillsong of Opwekking.

Stelling 1 Het maakt niet uit in welke versie, als kinderen de Psalmen maar leren!

Waar voeden we onze kinderen mee op? Wat geven we onze jongeren mee? En gaat het dan puur om de inhoud, of ook om de vorm? Hoe kan het dat bijvoorbeeld jongenskoren in Nederland uitzonderlijk zijn, terwijl het in Engeland als een eer gezien wordt om erbij te mogen zingen? Krijgen die jongens een andere opvoeding? Luisteren zij niet naar Ava Max, Kensington of Justin Bieber? Is het inderdaad een kwestie van smaak, of zit er meer achter?

Stelling 2 Over de smaak van muziek in de eredienst valt niet te twisten, het moet om kwaliteit gaan!

PRIORITEIT?

In de GKv was het jarenlang praktijk dat de organist het muzikale gedeelte van de eredienst voor zijn rekening nam (er waren ook ‘maar’ 150 psalmen en 41 gezangen). Het Woord centraal, dat was het devies. Van een predikant verwachtten we een degelijke studie van 6 jaar of meer, maar (enigszins gechargeerd natuurlijk) iemand die op zolder een harmonium had staan dat ‘ie van z’n oma had geërfd, mocht de zondagse eredienst begeleiden.

Stelling 3 De tijd van ‘een versje bij de preek’ lijkt voorbij. Toch zijn liturgie, zang en muziek vaak nog sluitpost op de begroting. Terecht? Of zou het anders moeten/kunnen? En hoe dan?

Met de uitbreiding van het kerkelijke liedrepertoire nam ook de diversiteit van het instrumentarium toe. En dat is natuurlijk niet verkeerd (Ps. 150). Maar zijn we er misschien niet iets te naïef mee omgesprongen?

De GKv kent geen uitgesproken kerkmuzikale traditie, zoals de RK of Lutherse kerk. Ook in de PKN is men meer bekend met afspraken en beleid op dat vlak en zijn er zelfs richtlijnen voor betalingen en vergoedingen op diverse niveaus. Er is geen gezamenlijk afgesproken liedrepertoire meer, dat door een synode wordt goedgekeurd en voorgeschreven. Ieder doet wat goed is in eigen ogen. Predikanten zouden wel de nodige liturgische know-how moeten hebben, maar het

vak liturgie aan de TU in Kampen houdt maar bedroevend weinig in en komt er met slechts een paar college-uurtjes in de hele opleiding bekaaid vanaf. Wat steekt onze praktijk dan schril af met diverse tekstgedeelten uit Kronieken! Daar lezen we over muziek in de eredienst waar als vanzelfsprekend veel aandacht en zorg aan werd besteed (1 Kron. 16:42). 4000(!) Leviëten werden apart gezet voor de muzikale begeleiding van de lofzang (1 Kron. 23:5; 25:3). Koning David gaf muziek een belangrijke plaats in de eredienst en beknibbelde noch op mankracht, noch op instrumentarium (2 Kron. 7:6). Tijdens de regering van Hizkia werd het brandoffer, een belangrijk moment in de ontmoeting van God met zijn volk, gemarkeerd met trompetgeschal en er werd een lied voor de HEER aangeheven, begeleid door instrumenten. En de dienstdoende Leviëten waren ter zake kundige musici (2 Kron. 34:12).

Stelling 4 Muzikanten in de kerk zouden eigenlijk geschoolde beroepsmusici moeten zijn.

Als wij in de eredienst God mogen ontmoeten is dat iets bijzonders. We kunnen het niet vatten, niet begrijpen. Maar we kunnen er wel over zingen.

Na de stilte komt muziek het dichtst bij het zeggen van het onzegbare.

Aldous Huxley
(Engelse schrijver) 1894-1963

Belang en voorkeur

Het is goed als kerkelijke gemeenten zich bewust zijn van het belang van (kerk)muziek en daarin willen investeren met mankracht, middelen, tijd en energie. Hoe vreemd voelde het toen door corona de gemeentezang verstomde! Gelukkig is God niet gebonden aan tijd of ruimte en blijft het werk van de Geest niet liggen vanwege zo'n virus. Gods werk gaat door, ook als mensenwerk stilvalt. Maar laten we, (na-corona) met elkaar het belang inzien van wat we juist zo lang hebben moeten missen. Dat ons zingen als vanouds weer tot de hemel door mag dringen (LB 314:3). Natuurlijk, het geloof werkt door het woord, maar de verkondiging zit 'm niet alleen in de preek. Ook door een lied of instrumentale muziek kan de boodschap van redding en heil het hart van zondaren bereiken en raken.

Muziek begint daar waar woorden stoppen.

Richard Wagner
(Duits componist) 1813-1883

En dan mag iedereen zijn of haar voorkeur hebben wat betreft stijl, instrumenten, liedrepertoire of wat ook maar. Maar laat dat geen reden zijn tot onenigheid of verwijdering. Want wij zijn elkaar gegeven tot kleur en samenklank (LB 657:1). Alles en iedereen in het heelal: loof de Heer (Ps. 148)!

Stelling 5 Muziek en zang verdienen veel meer aandacht in onze liturgie. We zijn immers niet op weg naar de eeuwige preek, maar wel naar de eeuwige lofzang.

Zoals in een orkest de onderling verschillende instrumenten samen in harmonie tot klinken komen, zo mogen wij als kerkmensen, allemaal verschillend en uniek, samen lof brengen aan onze hemelse Vader middels zang en muziek. We kunnen putten uit een schat aan mooie muziek uit het verleden, maar er is ook hedendaagse, nieuwe muziek. God de Schepper, die hemel en aarde gemaakt heeft met al het prachtige en originele daarin, heeft aan mensen de gave van de creativiteit gegeven. Die mogen we tot eer van Hem gebruiken en er met elkaar van genieten!

Stelling 6 Een goed kerklied is a) met een grote groep mensen b) zonder al teveel oefenen mee te zingen en c) mag niet teveel afhankelijk zijn van de begeleiding.

Geloven kun je niet in je eentje, in de kerk heb je elkaar nodig. Zo ook bij muziek: het wordt alleen maar mooier en waardevoller als je het samen doet.

Het magische van muziek is, dat wij er heimwee door krijgen naar iets dat we nooit gekend hebben.

Gilbert Cesbron
(Frans schrijver) 1913-1979

Muziek verbindt niet alleen mensen, zoals het volkslied bij een voetbalwedstrijd; ook hemel en aarde raken elkaar in de lof op God (Opb. 5,13). Dus: maak muziek voor God de Vader in de ruimte van de tijd (GK 231:1)! Ja, hier en nu nog gebrekkig en onvolmaakt. Maar straks, als we samen met de engelen in koor God mogen zingen, zal ons danklied beter klinken. (BWV 25-6) Hemels en loepzuiver. Perfect, zoals het bedoeld is!

Bondsliederen

Blijde heffen wij onze harte
Tot Jehova, onze God,
Die in Christus, Man van smarte,
Ons beschoor een zalig lot.
Door de trekking van Gods koorden
En 't geloven in Zijn woorden,
Zijn wij vrij van schuldenlast,
Ligt ons heil in Jezus vast.

Saam verbonden, één te wezen,
Rond het woord, zo hoog geschat.
Gaan we samen ernstig lezen,
Wat God zegt op 't heilig blad.
Ook bij 't woeden van de vijand,
Ligt ons houvast in de Heiland,
Die ons heeft de weg bereid,
Naar Zijn rijk in heerlijkheid.

Blijvend' samen in de Here
't Harte Zijne dienst gewijd,
Altijd zoekend Godes ere,
Staan wij sterk in 's levens strijd.
Wij vertrouwen Hem ons leven,
Die Zijn leven wilde geven.
En geheiligd door de Geest,
Is het leven ons een feest.

In de loop van zestig jaar zijn er verschillende bondsliederen geschreven en in gebruik geweest. Dit bondslied werd opgenomen in het speciale nummer "Tot uw dienst" van Rondom het Woord van augustus 1988, dat gewijd was aan allerlei facetten van het verenigingswerk. Op de foto: Zingende zusters op de bondsdag in Heerenveen, 1985. Het bondslied was tot aan de fusie van de Bonden een vast onderdeel van het programma.

Rondom het Woord

Muziek G. K. BONDSLIED Harmonisatie K. P. de Vr.
Herzinger icht C.G.B.-M

Dank-haar wil - len wij U zin - gen, Va - der, Die door Chris - tus' bloed

met Uw gunst ons wilt om - rin - gen: wat zijt Gij on - ein - dig goed.

Tot een re - gel voor ons le - ven. Gij ons Uw 'Woord ge - ge - ven;

door 't be - lij - den van Uw Naam bindt Gij ons in waar - heid saam.

Zo, verbonden in de Here,
door Zijn liefde aangespoord,
willen wij ons laten leren,
onderwijzen door dat Woord.
't Grote goed daarin gegeven,
gaat steeds rijker voor ons leven.
Christus is het, Die ons weidt
en in rechte sporen leidt.

Samen mogen wij zo bouwen
aan de Kerk, in Hem gegrond,
de banier van God ontvouwen
naar de eis van Zijn Verbond.
Vader, geef Gij ons Uw vrede,
Zoon, gedenk ons in Uw bede,
blijf ons leiden, Heil'ge Geest,
op de weg naar 't eeuwige Feest.

MANNENBOND

AFGELOPEN ZOMER VROEG DE REDACTIE: WEET JE NOG WAT MOOIE OF LEUKE FEITJES UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE MANNENBOND? IN DE GLOSSY MOET TOCH OOK RECHT GEDAAN WORDEN AAN EEN MANNENBOND, DIE AL MEER DAN EEN KWART EEUW IS OPGEGAAN IN EEN BIJBELSTUDIEBOND? IK NAM EEN DUIK IN WAT ER NOG WAS EN KWAM BOVEN MET IETS OVER DE START, HET BLAD EN DE DAGEN VAN DE BOND.

God verlost een volk:
geen zwerfkeien, maar
een tempel

DE START

Het was nog volop oorlog in 1944 – de hongervinter moest nog komen – toen veel kerken zich vrijmaakten van synodale onschriftuurlijke leer- en tuchtbesluiten. Dat had ook gevolgen voor de mannenverenigingen en hun bond. Na de oorlog, in De Reformatie van 3 november 1945, verscheen het eerste initiatief om een eigen mannenbond te vormen “opdat ook bij den arbeid der Man. Ver. de Reformatie kan doorwerken”. In februari 1946 besloot een vergadering te Amersfoort op voorstel van ds. J.A. Vink om de broeders ds. H. Knoop, D.C. Haak, C. van der Kaaden, G.D. Vos en S.D. Postma op te dragen om in samenwerking met de broeders Beekman, Alberts en Zwarteveen (drie bestuursleden van de oude bond die zich hadden vrijgemaakt), de oprichting van zo’n vrijgemaakte bond voor te bereiden.¹ Op 22 mei 1946 werd de nieuwe bond een feit, in

de Bethlehemkerk te Utrecht, met de predikanten H. Knoop als voorzitter als 1^e en F.A. den Boeft als 2^e voorzitter. In hetzelfde jaar verscheen in oktober het eerste nummer van het bondsblad onder de naam *Maandblad*. Het bijzondere daarvan was dat het een gezamenlijk blad was van de mannen- en de vrouwenbond.² Voor de mannenbond voerde ds. H. Knoop de redactie, voor de vrouwenbond zr. A.W. Bos. In het eerste nummer valt te lezen, dat die gecombineerde uitgave een proef was. “Of deze proef in de praktijk voldoen zal, dat zal de tijd ons leren.” Die tijd duurde helaas nog geen jaar. Het laatste gezamenlijke nummer kwam uit in april 1947. Wel staat in het jaarverslag over dat jaar te lezen dat de verhouding tot de vrouwenbond en de jeugdbonden niets te wensen overlaat. De diverse bonden gaan rustig hun eigen weg, “elk zich wetend geroepen tot een bepaalde dienst”. Het zou duren tot

STEMMEN

ON

MANNEN

De Geref. Man. Ver. „„ heeft besloten uit den Bonding dat leiding geven aan bij een samengaan der C craten in één Bond, niet doen aan *Schrift en Be kenorde*.

Zij roept alle Vereeni reeds genomen hebben o zoo spoedig mogelijk me om te komen tot oprichti dat ook bij den arbeid kan doorwerken.

Adres: C. v. d. Kaaden

Het eerste initiatief om een eigen mannen

UIT ONZE KERKEN

VEREENIGINGEN.

Joh. Calvijn" te Bergschenhoek
nd uit te treden. Zij is van mee-
n den arbeid der Vereenigingen,
Geref. (vrijgemaakt) en Synodo-
mogelijk is, zonder geweld te
elijdenis, Kerkhistorie en Ker-

gingen, die een gelijk besluit
of nog kunnen nemen op, zich
t haar in verbinding te stellen,
ng van een nieuwen Bond, op-
der Man. Ver. de Reformatie

Hoekschedade 82, Borssele

bond te vormen verscheen in *De Reformatie*

Voorzitters van de mannenbond
waren de predikanten

H. Knoop 1946-1947,
R.H. Bremmer 1947-1959,
W.G. de Vries 1959-1978,
H.J. Boiten 1978-1992,
P. Niemeijer 1992-1996.

september 1992 voor er weer een
gezamenlijk blad *WegWijs* kwam.
We waren intussen ook 45 jaar met
elkaar: gemengde verenigingen, ge-
spreksgroepen en huisgroepen waren
ontstaan, die ook werden toegelaten
tot de bonden, en tenslotte kwam er
een samensmelting van de bonden
tot één Bijbelstudiebond.

PETAH-JA

Ook toen de mannen- en vrouwen-
bond niet langer samen een blad
uitgaven, behield het blad van de
mannenbond eerst nog de naam
Maandblad. Maar twee jaar later, in
februari 1949, verscheen het eerste
nummer van Petah-ja. Die naam was
de keuze van het bondsbestuur. De
secretaris, br. Haak, vertelt in dat
nummer dat de naam Petah-ja vier
keer in de Bijbel voorkomt: 1. de stich-
ter van de 19e groep van priesters
(1Kron. 24:16), 2. een priesterzoon
die beloofd had zijn vreemde vrouw

weg te zenden (Ezra 10:24), 3. een
leviet die samen met andere levieten
het volk opriep de Here, hun God te
prijzen (Neh. 9:5), en 4. de zoon van
Mesezabeël, die ter beschikking van
de koning stond in elke aangelegen-
heid, die op het volk betrekking had
(Nem. 11:24).

De naam bedoelde niet heen te
wijzen naar een van deze personen,
maar het ging om de betekenis ervan
"vrijgemaakte des Heeren". Haak
vindt de naam best goed gekozen;
ik denk om de klankverwantschap
met de Vrijmaking. Het Hebreeuwse
woord *patah* betekent openen,
opendoen van een poort, een raam,
een deur, maar ook van een stad, een
kast, een brief, een mond. Petah-ja
zou dan voor een mens als betekenis
hebben: Jahwe heeft (het moederli-
chaam) geopend.³ In elk geval
bleef het blad van de mannenbond
die naam 45 jaar lang houden tot het
met *Rondom het Woord*, het blad van

de vrouwenbond, samensmolt tot
WegWijs. Vanaf het begin werden in
het blad schetsen gepubliceerd. In
het maartnummer van 1947 vertelt
br. Haak dat de predikanten Blok,
Doekes, Francke, Jongeling, Schilder
en hijzelf meewerken. Uit mijn tijd als
voorzitter herinner ik me de schetsen
van collega B. van Zuijlekom over
Exodus en van prof. H. Ohmann over
Numeri, en ook schetsenbundels over
Het Onze Vader en De Tien geboden.
Er verschenen in de loop van de tijd
ook talloze brieven van de voorzitters.
In 1946 startte de bond met ruim
3000 leden, na 25 jaar was de oplage
van Petah-ja gestegen tot 5300, en in
1988 werd br. B.G. Plieger te Assen
ingeschreven als het 9000STE lid.

Voorzitter en secretaris overhandigen het
eerste exemplaar van *Tellingen in de
woestijn* aan de auteur, prof. Drs. H.M.
Ohmann bij de St. Plechelmusbasiliek
te Oldenzaal

BONDSDAGEN

Ook veel bondsdagtoespraken kregen
een plek in het blad. Een greep uit het
ruime aanbod. Op de oprichtings-
vergadering in 1946 sprak ds. Vink in
Amersfoort over de vraag: Hoe gaan
wij aan het werk?, in 1950 in Zeist
prof. K. Schilder over De prediking,

¹ Zuidhof, J.K., 'k Zal gedenken ... Veertig jaren, in: Boiten, H.J. (eindred.), *Er staat geschreven ... Er is geschied. Jubileumbundel van de Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag uitgegeven ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de Bond*, Uitgave Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag, Bedum, Scholma Druk, 1986, 7-9.

² De titel luidde: MAANDBLAD van den Bond van Mannenverenigingen op Geref. Grondslag en van den Bond van Vereenigingen van Geref. Vrouwen.

³ Baumgartner, W., en Stamm, J.J., *Hebräisches und aramäisches Lexikon zum alten Testament*, Leiden 1983, III, 927vv.

in 1955 in Assen prof. H.J. Schilder over Ruth, in 1966 in Leeuwarden ds. A.N. Hendriks over Het werk van de Geest, in 1971 in Utrecht ds. J. van Bruggen over De werkelijkheid van het wonder, in 1977 in Hardenberg ds. P. Schelling over Heilige taal, in 1981 ds. D.K. Wielenga J.D.zn. over Hoe lezen we de Heilige Schrift? en in 1983 te Ermelo dr. K. Deddens die inviel voor een spreker die een dag tevoren liet weten verhinderd te zijn. Hij maakte zijn toespraak over De kracht van de katholieke kerk slapeloos in de nacht en wij hebben ademloos geluisterd. Er waren ook toespraken over literatuur, klimatologie, de magie van de wetenschap, psychisch gestoord, feminisme en moderne kunst.

De bondsdagen werden verspreid over het hele land gehouden, van Axel en Dordrecht tot Groningen en Leeuwarden. Even een blik in het verslag van 1986 in Amersfoort, typerend voor zo'n dag. Eerst de vooravond. Het jaarverslag vraagt geen bespreking, het is van br. Zuidhof, zijn achtentwintigste. Hulde voor het administratie-echtpaar uit Axel. Het financieel verslag is in orde. Br. C. Hoksbergen wordt verkozen in het bondsbestuur en de volgende bondsdag komt in Ommen. En dan is er een prachtig gereformeerd jeugdkoor, een onvergetelijke broederschap de Cortez. En – Amersfoort – een diaserie over de Bruid aan de Eem en tenslotte het afscheid van br. H.J. Roebers met een boek voor hem en bloemen voor zijn vrouw. Al met al een heel feestelijke avond! En dan de bondsdag zelf met als sprekers drs. C. Bijl, dr. J. Douma en dr. A.N. Hendriks. Dit keer ook de presentatie van het Jubileumboek Er staat geschreven ... er is geschied. De eerste twee exemplaren worden uitgereikt aan oud-bestuursleden dr. R.H. Brem-

Op 20 mei 1981 sprak ds. D.K. Wielenga J.D.zn. op de bondsdag te Gouda over het onderwerp Hoe lezen we de Heilige Schrift? Het was zijn zwanenzang, hij overleed op 27 juni 1981. Onderaan de kansel zitten ds. H.J. Boiten en ds. B. van Zuijlekom naast elkaar te luisteren. De toespraak van Wielenga is afgedrukt in de jubileumbundel van de mannenbond, p. 11-20.

mer en dr. W.G. de Vries. Secretaris Zuidhof sluit zijn verslag af met de woorden: Een feestelijke blijde bondsdag met vele mannen-broeders en belangstellenden. Dit werd mogelijk gemaakt door de vele medewerkers van de vooravond, broeders van de regelingscommissie, de koster en zijn medewerkers, organisten enzovoort. Het was voor-tref-fe-lijk. Met grote dank voor allen." Zoals gebruikelijk stuurde de bond een telegram van hulde en trouw naar Hare Majesteit de Koningin en ontving een bedanktelegram. En na afloop van de bondsdag ging het bondsbestuur samen met de dames heerlijk uit eten.

HOE NU VERDER?

Mooi, zulke bondsdagen, maar het bondswerk is er ten dienste van de plaatselijke Bijbelstudie. Er is geen plicht tot het lezen van welk boek dan

ook. Maar het evangelie van God wil mensen wijs maken en redden. Geloof je, dan ontvang je eeuwig leven. De Bijbel is het enige boek dat niet ongelezen in een la van de broodkast mag blijven liggen. Geloven is wel heel persoonlijk, maar niet individualistisch. God verlost een volk: geen zwerfkeien, maar een tempel, geen losse ledematen, maar een lichaam. In je belijdenis (art. 13 NGB) spreek je met elkaar uit, dat je tevreden wilt zijn, als leerling van Jezus Christus, om alleen te leren wat Hij onderwijst door zijn Woord. Paulus zegt (Kol. 3:16a): 'Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid'. Die gezamenlijke en eerbiedige liefde voor en onderwerping aan het levende en blijvende Woord van de Here wens ik alle verenigingen en bijbelstudiegroepen van harte toe.

In een oranje zonnetje gezet

Er werden in het verleden een aantal mensen uit de kring van de mannenbond in een oranje zonnetje gezet.

Op de bondsdag te Groningen, in 1982, reikte de loco-burgemeester van Groningen, A. Barmantlo, op de huishoudelijke vergadering aan br. **Jantinus K. Zuidhof** de eremedaille in goud, verbonden aan de orde van Oranje Nassau, uit. Zuidhof was toen 25 jaar secretaris van de mannenbond.

In 1995 reikte burgemeester De Graaf van Axel aan br. Rinn eveneens de eremedaille in goud uit. Broeder en zuster **Rinn-Faas** waren vanaf 1967 verantwoordelijk voor de administratie van de mannenbond. Ze hielden de gegevens buitengewoon nauwkeurig bij. Het aantal leden bleef destijds maar groeien, tot meer dan 9000 abonnees van *Petah-ja*. In 1986 vierde de bond het veertigjarig jubileum en kwam er een gedenkboek uit, in een oplage van 3000. Het woonhuis Rinn-Faas veranderde in een pak- en verzendhuis, heel bijzonder!

Loco-burgemeester van Groningen, A. Barmantlo, reikt aan br. Jantinus K. Zuidhof de eremedaille in goud, verbonden aan de orde van Oranje Nassau, uit.

Broeder en zuster Rinn-Faas

Broeder Jantinus K. Zuidhof in 1957

...en 1982

A serene sunset over the ocean. The sky is a gradient of warm colors, from deep orange near the horizon to a lighter, hazy yellow at the top. The foreground shows the dark, rippling surface of the water, with a wave cresting in the distance. The overall mood is peaceful and contemplative.

"Gods weg is volmaakt,
het woord van de HEER
is zuiver, een schild is Hij
voor allen die bij Hem
schuilen."

Psalm 18 : 31 NBV

Een terugblik 75 jaar vrouwenbondsgeschiedenis

Samen lopen wij (Marijke en Dienneke) door het smalle gangetje naar de bovenruimte van het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken in Kampen. Abraham Kuyper en Klaas Schilder kijken ons aan vanuit fraaie lijsten en indrukwekkende rijen met boeken staan als kleurige muren om ons heen.

Mirjam Hofman, de archivaris, legt ons uit welke dozen met historisch materiaal wij kunnen inzien en hoe het werkt. En zo start ons onderzoek naar: de Bond van Verenigingen van Gereformeerde Vrouwen (hierna: de Bond). Welke vrouwen draaiden sinds 1946 aan het bestuurlijke wiel van de Bond en hoe deden ze dat en waarom? Waarmee hielden zij zich bezig en welke invloed had dit op al die gereformeerde vrouwen die met vaste regelmaat op hun vrouwenvereniging bij elkaar kwamen om te groeien in hun geloof.

1946

NOTULENBOEKEN

Een sierlijk handschrift vertelt ons in een dik, zwart notulenboek dat de eerste bestuursvergadering plaats vindt in 1946 in Hotel Geitenbeek aan het Stationsplein in Zwolle. Mejuffrouw L. de Hoog is de eerste presidente, mevrouw L.G.A. Bremmer de penningmeesteresse, mejuffrouw A. Waterberg de secretaresse en mevrouw A.W. Bos de algemeen adjuncte. We lachen er om als we zien dat de besturen jarenlang naast bovengenoemde functies ook nog een 2e secretaresse, een 2e penningmeesteresse én een notuliste en last but not least een bondspropagandiste rijk waren. Kom daar vandaag eens om: een dubbele bezetting! Afgezien van het feit dat tegenwoordige bijbelstudies meestal gebeuren zonder bestuurlijke rompslomp en notulen. Het valt ons op dat het gehalte van predikantsvrouwen in het bestuur hoog is. Om maar enkele namen te noemen: Bremmer, van Houdt, van Bekkum, Wiskerke, Brandes, Scheele, Vogel, Cnossen en Kamphuis. In het beginjaar starten mannen- en vrouwenbond gezamenlijk hun bestuursactiviteiten. Maar al gauw ging iedere bond zelfstandig aan de slag.

Een dames bondsbestuur

ZUINIGE TIJDEN

Dat het kort na de Tweede Wereldoorlog eerst een zuinige tijd was, is zeker. Vaak lezen we over zorgen rond de financiën. Leden die de contributie niet kunnen betalen. De verhoging hiervan, van 40 naar 50 cent per lid per jaar, levert de nodige ingekomen stukken op met klachten. Er wordt geklaagd aan de bestuurstafel als verenigingen hun lidmaatschap opzeggen vanwege de hoogte van het bedrag. Je hebt je in te zetten in Gods Koninkrijk en je moet je naaste tot hand en voet zijn. "Vrijgemaakt zijn is niet goedkoop". De vergoedingen, de reiskosten, de huur van zalen en de aanschaf van een typemachine zorgen voor hoofdbrekens. Een bestuurslid bedankt vanwege het niet meer kunnen opbrengen van de reiskosten naar de vergaderingen. De kas is in het begin waarschijnlijk zo mager dat de reiskosten zelf betaald worden. Later komen we tegen dat alleen treinkosten worden vergoed, geen autokosten. De dames bestuursleden worden ontmoedigd in hun auto-gebruik. Ook in 1982 wordt nog geklaagd over een te dure Bondsdag. Vanwege het koude weer zijn de verwarmingskosten behoorlijk tegen gevallen. Te dure zalen die gezocht worden voor de jaarlijkse ontmoeting, de Bondsdag, vallen af. Zeker wanneer verplicht wordt om de lunch te gebruiken van de uitbater en daardoor meegebrachte broodjes in de lunchtrommel moeten blijven.

1948 --

Drukke bij het koffieapparaat op een Bondsdag, midden zeventiger jaren

MANNEN- EN VROUWENWERELD

De samenwerking met de mannenbond bestaat in de eerste jaren uit de gezamenlijke zorg voor goede schetsen waar zowel mannen als vrouwen mee aan de slag kunnen. We realiseren ons dat in iedere tijd met andere heersende opvattingen anders naar zaken wordt gekeken. Natuurlijk dragen we een bril van deze tijd en daarbij ook nog eens een vrouwelijk model. Zo beginnen onze neusvleugels te trillen wanneer we ds. Den Boeft in 1948-49 als voorzitter van de mannenbond in hun maandelijks mannenblad *Petah-Ja* op vriendelijke toon de Bondsgids van de vrouwen aanprijst: "Vanzelf is het wel eens aardig om te zien hoe die Bond van Gereformeerde Vrouwen reilt en zeilt.....Wie de Bondsgids doorkijkt, komt tot de ontdekking, dat de vrouwen in dit opzicht al veel van ons mannen hebben geleerd. We waren toch de oudsten en al mogen ze ons nog niet evenaren, ze streven er toch naar om met ingespannen krachten te komen, daar waar wij zijn". Hij kan de gids aanbevelen. Dit heeft dan vooral te maken met de gedegen studie die geschreven is door drs. R.H. Bremmer. Het ontbrak de mannen niet aan zelfvertrouwen en deze 'welwillende' toon zou in onze tijd weggehoond worden. De mannen- en vrouwenwereld is nog een gescheiden wereld met ieder zijn eigen domein en met een duidelijke dominantie van de man.

Ds. Den Boeft

Naar de Bondsdag met de bus uit Zeeland

-- 1955

RADIO

Ook lezen we in de notulen tot onze verbazing dat de N.C.R.V tot 1955 radiouitzendingen van de bondsdagen verzorgde. Als reden voor het stoppen daarvan noemt de redactie het teveel aan activiteiten van 20 bonden in dezelfde maand: praktisch onuitvoerbaar dus. Het bestuur betreurt dit uiteraard. 'Hoge gasten' worden voor de Bondsdag uitgenodigd: standaard de burgemeester, verder alle dominees van de classis met hun vrouwen, de plaatselijke kerkenraad, afvaardigingen van Mannen- en Meisjesbond, de senaat van FQI (studentencorps) uit Kampen en allerlei contactcommissies. Zij mogen de voorste rijen bezetten. Ik (Dieneke) herinner me dat ik als jonge predikantsvrouw in 1979 voor het eerst met de Vrouwenbond kennis maakte doordat ik met mijn man werd uitgenodigd in Assen. Mevrouw Kamphuis was de presidente. Ik vond het heel imponerend, de Trianthahal helemaal gevuld met voornamelijk vrouwen. Tegelijkertijd hing er een positieve en vrolijke sfeer in de hal: de dames pakten uit en hadden een fijne dag uit. Vaak gingen hele verenigingen gezamenlijk op stap. In de auto, met speciaal hiervoor rijdende bussen of zelfs een eigen trein, meestal vanuit het Noorden. Je begrijpt dat conducteurs verbaasd en geamuseerd al die vrolijke dames naar hun eindbestemming begeleiden. Verder een leuke anekdote over al die aanwezige dames, soms duizenden: een agent meldt zich bij de voordeur van de Grote Zaal in Breda bij de organisatie. Hij vraagt met verbazing wat hier aan de hand is. Mevrouw Slingerland, voorzitter van de organisatiecommissie stelt de man gerust met de woorden: "Meneer het zijn allemaal goedwillende dames, er dreigt geen gevaar, om zeven uur is de stad weer rustig".

BONDSDAGEN

Veel aandacht wordt altijd besteed aan de Bondsdag en jarenlang hoort hierbij de voor- of begroetingsavond. Huishoudelijke zaken en gezellige ontmoeting bepalen dan de agenda. Op de dag zelf zijn altijd referaten over zowel bijbelse- als maatschappelijke thema's te beluisteren. Zelf weet ik nog hoe verenigingen in en rond de Bondsdagstad van dat jaar werd gevraagd om slaapplekken aan te bieden aan zusters die uit alle hoeken van het land beide evenementen wilden meemaken. Rond 1975 worden de vooravonden afgeschaft. Hierbij zal een rol hebben gespeeld dat de kosten voor die avond mét de zorg voor slaapplekken voor rekening kwamen van de ontvangende vereniging(en). Gaandeweg wordt het een sport om als vrouwenvereniging te proberen de Bondsdag naar jouw stad te halen. Grote zalen als de Martinihal in Groningen, de Twentehallen in Enschede, de IJsselhallen in Zwolle en de Hanzehal in Zutphen vormen het decor. De Philipszaal in Eindhoven en de Oosterpoort in Groningen vallen af omdat er te weinig zitplaatsen zijn (slechts 1200). Het Turfschip in Breda met 1890 zitplaatsen en een verplichte lunch wordt als te duur bestempeld. De vrouwenvereniging in Eindhoven doet een beroep op het bestuur hen de Bondsdag te gunnen, vanwege hun geïsoleerde positie in het Zuiden. In 1990 worden in de Doelen in Rotterdam nog 1700 bezoekers genoteerd. De laatste jaren is steeds meer de gewoonte ontstaan om de Bondsdag in grote kerkzalen te houden. Hoge zaalhuur en afnemende aantallen bezoekers dwingen de organisatie tot andere keuzes. De intimiteit van een kleinere zaal wordt trouwens niet als negatief ervaren.

-- 1975

Grote zaal met vrouwen Bondsdag Groningen

Een terugblik...

-- 1992

TELEGRAMMEN AAN DE KONINGIN

Het is een goede gewoonte om op de jaarlijkse Bondsdag een telegram te sturen naar de koningin.

Die in 1955 heeft een nogal belerende toon en luidt aldus:

“8 juni, de Bond van Gereformeerde Vrouwen in algemene ledenvergadering bijeen te Enschede, brengt haar eerbiedige hulde aan U Majesteit. Zij bidt u toe de zegen des Heren als bekroning van Uw koninklijke arbeid en smeekt u met ootmoedige eerbied in al Uw wegen acht te geven op de geboden des Heren, want in het houden ervan ligt rijke beloning”. In 1980 is de inhoud aan de toen bijna aftredende koningin Juliana bescheidener: “de Bond van Gereformeerde Vrouwen in Nederland op zijn Bondsdag bijeen te Zutphen, betuigt Uwe Majesteit haar genegenheid en bidden U Gods wijsheid toe in het regeren van land en volk”. Haar dochter Beatrix ontvangt nog in datzelfde jaar op 27 augustus de dames bestuursleden Poortinga, Smilde, Kampen en Kamphuis. Hare Majesteit spreekt waarderende woorden uit over de 5 delen Gulden Sporen van Isings die haar als cadeau zijn aangeboden. De band met Het Huis van Oranje is in gereformeerde kringen altijd hecht geweest. Na 1992 worden er geen telegrammen meer verstuurd want de bezorging daarvan levert nogal problemen op.

Namens de koningin bedanktelegram van de particulier secretaresse Roëll, 25 mei 1978

VERKORTINGEN VOOR BETAALDE DIENSTAANRUFEN		TELEGRAM		DIENST BEHOUDEN		DIENST BEHOUDEN VOOR	
4% =	Arbeid	OP =	Post	OP =	Post	OP =	Post
10% =	Arbeid	10 =	Arbeid	10 =	Arbeid	10 =	Arbeid
15% =	Arbeid	15 =	Arbeid	15 =	Arbeid	15 =	Arbeid
20% =	Arbeid	20 =	Arbeid	20 =	Arbeid	20 =	Arbeid
25% =	Arbeid	25 =	Arbeid	25 =	Arbeid	25 =	Arbeid
30% =	Arbeid	30 =	Arbeid	30 =	Arbeid	30 =	Arbeid
35% =	Arbeid	35 =	Arbeid	35 =	Arbeid	35 =	Arbeid
40% =	Arbeid	40 =	Arbeid	40 =	Arbeid	40 =	Arbeid
45% =	Arbeid	45 =	Arbeid	45 =	Arbeid	45 =	Arbeid
50% =	Arbeid	50 =	Arbeid	50 =	Arbeid	50 =	Arbeid
55% =	Arbeid	55 =	Arbeid	55 =	Arbeid	55 =	Arbeid
60% =	Arbeid	60 =	Arbeid	60 =	Arbeid	60 =	Arbeid
65% =	Arbeid	65 =	Arbeid	65 =	Arbeid	65 =	Arbeid
70% =	Arbeid	70 =	Arbeid	70 =	Arbeid	70 =	Arbeid
75% =	Arbeid	75 =	Arbeid	75 =	Arbeid	75 =	Arbeid
80% =	Arbeid	80 =	Arbeid	80 =	Arbeid	80 =	Arbeid
85% =	Arbeid	85 =	Arbeid	85 =	Arbeid	85 =	Arbeid
90% =	Arbeid	90 =	Arbeid	90 =	Arbeid	90 =	Arbeid
95% =	Arbeid	95 =	Arbeid	95 =	Arbeid	95 =	Arbeid
100% =	Arbeid	100 =	Arbeid	100 =	Arbeid	100 =	Arbeid
LEIDEN		LEIDEN	LEIDEN	LEIDEN	LEIDEN	LEIDEN	LEIDEN
Boorn		BOVN	33/39	25-5	1620	1620	1620
H. M. de koningin verzocht mij u dank te zeggen voor de geschenken in uw telegram tot uitdrukking gebracht		Roëll particulier secretaresse					
NOTA							

ONTWIKKELING EN MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

We lezen hoe het bestuur in 1950 de Meisjesbond aanschrijft en hen vraagt om vertrekkende leden aan te sporen de stap te zetten naar de vrouwenvereniging. De verrijkende bijbelstudie maar ook de algemene ontwikkeling van de vrouw is hiermee gediend.

Naast mij hoor ik Marijke dit bevestigen. ‘Na mijn trouwen ging ik eerst als jonge vrouw, amper 21 jaar, nog naar de meisjesvereniging. Toch vond ik dat al gauw kinderachtig. Ben toen in Ermelo naar de vrouwenvereniging gegaan. En dat heb ik geweten. Ik hoorde een inleiding te maken over Hosea die de opdracht krijgt van God om een hoer te trouwen. Ik verdedigde in mijn inleiding de stelling dat dit symbolisch bedoeld is. Hoe kon God immers, die van hoererij gruwet, dit ooit bevelen? Toen kreeg ik tot mijn schrik alle dames tegenover mij. Ik had de Schrift op zijn woord te geloven. Dat was even schrikken. Ik heb inmiddels wel bijgeleerd’.

Eén naam willen we onder bovengenoemd kopje noemen: mevrouw L.G.A. Bremmer-Lindeboom. Zij heeft veel betekend voor de emancipatie van de gereformeerde vrouwen in de kerk en de politiek. Zij begint in 1946 als penningmeesteresse in het eerste bestuur maar heeft ook haar pen veel gebruikt in het maandblad Rondon het Woord, de voorloper van *WegWijs*. Zij zet in allerlei publicaties de plaats en de taak van de vrouw in een bijbels daglicht en schuwt niet om voor die tijd tegendraads te zijn. Zo lezen we al in 1965 over een redactievergadering van RhW waar een artikel met de titel ‘De vrouw en het ambt’, wordt besproken. Zij bepleit de gelijkwaardigheid van de vrouw naast de man, getekend in de scheppingsorde van Genesis 1-3 en meer schriftplaatsen, in O.T. en N.T. Niet als een verlengstuk van Adam, maar als volwaardige partner die samen met hem een gedeelde verantwoordelijkheid ontvangt van de Schepper.

mevrouw L.G.A. Bremmer-Lindeboom

In zijn artikel elders in dit nummer, gaat Ds. Pieter Niemeijer breder in op de maatschappelijke en emancipatorische ontwikkelingen in de maatschappij en daarmee ook in de kerken.

KERK EN MAATSCHAPPIJ

Kerkelijke twisten gaan het bestuur en de verenigingen niet voorbij. Zo verschijnen er sinds 1969 regelmatig brieven op de bestuurstafel die gaan over scheuringen dwars door verenigingen heen of over het niet meer kunnen meedoen in een Kring. Verder wordt redactielid Nijland-Donker van Rndom het Woord ontslagen van haar functie omdat zij, zo blijkt, buitenverband is geraakt.

De vrouwenbond bemoeit zich actief met maatschappelijke ontwikkelingen door in haar maandblad te schrijven over emancipatiebeleid, abortus, euthanasie en de Wet van Gelijke Behandeling. Een oproep van kamerlid Gert Schutte uit Zeist om mee te doen aan een Tafelgesprek met drie politieke partijen, GPV, RPF en SGP, wijst het bestuur af. Gezien de doelstelling van de Bond, namelijk het bestuderen van Gods Woord, mengen zij zich niet officieel in een dergelijk gesprek (1982). We lezen over een brief met de vraag om bemoeienis met de gastarbeiders. Verder blijkt de maatschappelijke ontwikkelingen van man en vrouw ook terug te vinden in de aanmeldingen van de Gemengde Vereniging (man+vrouw), november 1983. Hierover moet eerst stevig vergaderd worden.

1969 -- 2020

TENSLOTTE

De cirkel lijkt rond: mannen en vrouwen trekken sinds 1992 weer gezamenlijk op en vormen één bestuur. Ds. Pieter Niemeijer verhuisde mee als toenmalige voorzitter vanuit de mannenbond naar wat we nu de Bijbelstudiebond noemen. Ook nam hij plaats in de redactie van het blad *WegWijs*. Het samengaan is altijd als harmonieus en vanzelfsprekend ervaren.

Enige binnenpret past ons richting ds. Den Boeft. Bij het samengaan van mannen- en vrouwenbond is statutair vastgelegd dat de voorzitter van het bestuur altijd een vrouw moet zijn. Gezien de getalsmatige sterkte van de vrouwenbond, haar financiële gegevens en waarschijnlijk vanwege haar wijsheid. Laten het er in 2021 ook nog eens twee zijn.....

Tijdens het doorlezen van notulen en brieven treft ons telkens de sterke wil om dienend te zijn in de opbouw van Christus gemeente. Geloofskennis en liefde en vertrouwen in Gods goedheid en genade zijn de drijfveren geweest van ons voorgeslacht en mogen ook ons telkens weer aanmoedigen om vol te houden tot Christus tweede komst naar deze aarde.

2021

VERANTWOORDING

Hoe vat je 75 jaar bondsgeschiedenis samen in ruim 2000 woorden.

Niet dus, onmogelijk. Volledig kunnen we niet zijn. Met hink-stap-sprongen doen we wel pogingen: alles opgediept uit fraai geschreven notulen in ons archief. De laatste 20 jaar, vanaf het jaar 2000 achten we bij de meesten van ons nog zo bekend dat we daar verder weinig aandacht aan geven. Veel fotomateriaal en overige informatie van de laatste jaren is te vinden op onze website: steunpuntbijbelstudie.nl. Met dank aan Mirjam Hofman, archivaris van het Archief- en Documentatiecentrum in Kampen.

Marijke Jongeneel en Dienneke van de Kamp

Vreugde

Ik zou van blijdschap
een klarinet willen zijn,
een diepe fagot
van ontzag.

Ik zou
tomeloos willen draven,
een hinde,
tokkelend over de aarde.

Een carillon
zou ik willen zijn,
een octaaf duiven,
wirwar over de stad.

Mijn handen mijn ocarina,
mijn voeten hindelopen,
mijn hart mijn tamboerijn.

En al die klanken van mijn vreugde
uitstrooien in het licht,
een luisterrijke fontein,
een welluidende waterval.

O overvloed van leven,
bron van geluk,
geloofd zij God
met diepe teugen.

Jaap Zijlstra, "Land in zicht" (1969)

75 JAAR 'MVEB'

Vijfenzeventig jaar georganiseerde bijbelstudie in onze kerken betekent ook vijfenzeventig jaar MVEB: man, vrouw en bijbelstudie.

VERLEDEN VOL SPANNING

Veel ouderen zullen zich herinneren dat in de vorige eeuw verschillende verenigingen en ook verschillende bonden bestonden voor mannen en vrouwen en ook voor jongens en meisjes van zestien jaar en ouder. Alle vier bonden hadden een eigen orgaan. Er waren ook gemengde verenigingen, maar die beperkten zich tot kleine gemeentes waar afzonderlijke verenigingen voor jongens en meisjes en voor mannen en vrouwen niet mogelijk waren. Bij zulke gemengde verenigingen waren de jongens lid van de jongensbond en de meisjes van de meisjesbond.

Vanaf de Vrijmaking stonden de jongens- en de meisjesbond op gespannen voet met elkaar. Een van de twistpunten was hoe je moest aankijken tegen en moest omgaan met de gemengde verenigingen en het verlangen naar één blad voor beide bonden. Decennia lang duurde de impasse over deze onderwerpen voort. In 1978 ging de jongensbond open voor gemengde verenigingen inclusief de meisjesleden.

De meisjesbond nam af in ledental en in 1993 leidde dat tot het samengaan van de oude jongensbond en de oude meisjesbond in de Bond van Gereformeerde Jongerenverenigingen.¹ Inmiddels bestaat er al vele jaren geen landelijke bond meer voor jeugdverenigingen voor de categorie jongeren van zestien jaar en ouder.

Tussen de mannenbond en de vrouwenbond bestonden bij mijn weten geen felle verschillen, al leidden ook zij een gescheiden bestaan met eigen bladen: *Petah-ja* respectievelijk *Rondom het Woord*. De mannen en vrouwen namen trouwens wel een voorbeeld aan de jeugdverenigingen: de mannenbond stelde zich in 1990 open voor gemengde verenigingen en veranderde zijn naam in Bond van Gereformeerde Bijbelstudieverenigingen, vanaf 1992 verscheen er een gezamenlijk blad (*WegWijs*) en in 1998 smolten de beide bonden samen in de nog altijd bestaande Bijbelstudiebond.

VERSCHIL IN LEVENSTAAK

Ik ben geen socioloog, maar ik kan wel constateren dat er in de loop der jaren veel veranderd is in het bijbelstudiewerk en in zijn kerkelijke en maatschappelijke omgeving.

In het verleden lag het doel ervan in de bijbelstudie als zodanig en in het dienen van God in gezin, kerk, staat en maatschappij. Je taak als christen in die levensverbanden was bepalend voor het onderwijs dat je volgde en ook voor je vorming op de vereniging.

Meisjes en vrouwen kozen in de eerste helft van de vorige eeuw voor een betrekking bij een gezin dat dat betalen kon, voor huishoudelijk en administratief werk, voor een baan in de zorg of in het onderwijs. Tot het midden van de jaren vijftig waren vrouwen juridisch niet handelingsbekwaam. Er was geen algemeen arbeidsverbod voor gehuwde vrouwen, maar vrouwelijke ambtenaren en leerkrachten kregen vanaf 1937 ontslag als ze trouwden. Gehuwde vrouwen hoorden thuis voor het

Tijdelijk voorz. ds.H. Knoop en 1e "echte" voorz. ds.R.H. Bremmer, 1946

Bondsbestuur 1956

Mannenbondsdag Arnhem 1983

gezin te zorgen. Dat gold niet alleen in de gereformeerde gezindte, het gold ook bij het rijk. De roomse politiek leider Romme weigerde in 1956 minister van Binnenlandse Zaken te worden omdat de Kamer het jaar daarvoor had uitgesproken dat de uit 1937 stammende ontslagverplichting voor de huwende ambtenares (en onderwijzeres) moest worden afgeschaft. Romme weigerde dat wettelijk te realiseren.²

De verdeling van werkterreinen werd gezien als een orde vanaf de schepping (Gen. 3). De man was de kostwinner die moest werken en zweten voor het dagelijks levensonderhoud. De taak van de vrouw lag op het gebied van kinderen baren, voeden en grootbrengen.

Waar de levenstaak en het levensterrein voor man en vrouw zo afgebakend waren, moest ook de vorming in catechese en jeugdwerk op verschillende leeftijden worden in aparte jongens- en meisjesgroepen (althans voor jongeren vanaf zestien jaar; voor de leeftijd van twaalf tot zestien jaar bestond de ene Bond voor Gereformeerde Jeugdorganisatie). Gemengde verenigingen waren vanuit dit gezichtspunt een noodzakelijk kwaad. In een in 1958 verschenen brochure werd op dit punt gepleit

voor de noodzaak van 'gereformeerde leiding' tegenover revolutionair afrekenen met het verleden.³ Met name in de kring van de meisjesbond en de sympathisanten daarvan werd dit denken aangehangen en stevig aangezet.

In mijn boekje over de geschiedenis van de jongens- en de meisjesbond wijs ik erop dat onderhuids een ander verschil speelde. De meisjesbond koos in de Vrijmaking en in het conflict in de jaren zestig een robuuste 'vrijgemaakte' opstelling. De jongensbond kende intern meer nuance en manoeuvreerde daardoor minder uitgesproken. Ik heb de indruk dat die onderliggende houding met het daaruit voortvloeiende wederzijdse wantrouwen een grote rol speelde in de onderlinge verhouding tussen beide bonden, en dat het geschil over de gemengde vereniging daar meer een symptoom of exponent van was dan dat het de eigenlijke kwestie was.⁴

VERSCHIL VERDWENEN

Inmiddels is er in de samenleving veel veranderd. De man is sinds het midden van de jaren vijftig niet meer hoofd van de echtvereniging en de vrouw werd juridisch handelingsbekwaam. Gehuwde vrouwen hebben

Mannenbondsdag Groningen 1970

Bondsbestuur, let op de bitterballen, 1987

Afscheid van de 2e voorzitter dominee B. van Zuijlekom op de Bondsdag in Zwijndrecht, 1989

Pieter Niemeijer (*1955) was in zijn jeugd lid van een jongelingsvereniging in Leeuwarden. Van 1978-1980 was hij lid van een mannenvereniging in Leeuwarden. Hij was voorzitter van de afdeling Groningen-Midden van de jongensbond van 1982-1985.

tegenwoordig in overgrote meerderheid een betaalde baan. Zij werken in vrijwel alle beroepen en zijn van weinig functies nog uitgesloten. Aan het hoger onderwijs studeren zeker zoveel vrouwen als mannen. In het overheidsbeleid zijn tweeverdieners de standaard. Het maken van onderscheid tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt is onderworpen aan de anti-discriminatiebepaling van het eerste artikel van de Grondwet.

Ik vertelde dat aanvankelijk het verschil in de latere levenstaak het gescheiden vergaderen van jongens en meisjes veroorzaakte. Wie vandaag de dag de samenstelling van een vereniging wil laten afhangen van de (latere) levenstaak en het gevolgde onderwijs kan weinig anders concluderen dan dat gezamenlijke bijbelstudie daarbij beter aansluit.

ANTI-AUTORITAIR EN GEÏNDIVIDUALISEERD

Inmiddels vond er nog een belangrijke verandering plaats. Ik wees erop dat men in de tijd van de oprichting van de bonden als mens allereerst ergens bij hoorde en deel van uitmaakte. Je was lid van een gezin, van een kerk, burger in een land. Je vond het ook niet vreemd dat dat eisen aan je

stelde en je dwong om je aan bepaalde regels en structuren te houden. Na een sterk anti-autoritaire, anti-koloniale en emancipatoire periode in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw is in onze eeuw de samenleving totaal geïndividualiseerd. Ik ben ik. Ik hoor niet ergens bij, ik kies zelf waar ik bij wil horen. Ik wil kunnen leven zoals ik ben. Ik kies voor een kerk die mij serieus neemt en die bij mij past. Regels en structuren knellen.

Als het om de bijbelstudie gaat zijn strak georganiseerde verenigingen grotendeels vervangen door meer informele gespreksgroepen. Die worden minder sterk gezien als vormend voor de levenstaak, het zijn meer vormende en spirituele instituten geworden waar je over je geloof spreekt. En waar de aandacht voor het innerlijk leven gegroeid is, speelt dat ook steeds meer een rol in de sfeer en samenstelling van verenigingen en de opkomst bij evenementen. Waren verenigingen vroeger gemeentebreed opgezet, tegenwoordig is het meer een zaak van vrij initiatief en van een zelfgekozen samenstelling. Daarbij aansluitend zie je ook weer gescheiden evenementen voorkomen: vrouwendagen, musketierweekends. Maar dat wordt nu niet bepaald door

een veronderstelde scheppingsorde of door een verschillende levenstaak, maar vanuit de innerlijke behoefte en de daar ervaren sfeer.

GOD DIENEN IN HET HELE LEVEN

De oude wijze van werken was door de tijd bepaald. De huidige is dat ook. Er zullen weinigen zijn die denken dat de tijd teruggedraaid kan of moet worden. Maar het is niet verkeerd om toch wel weer iets van het verleden voor het voetlicht te brengen. In een tijd waarin ieder vooral zichzelf moet zijn, is het voor een christen belangrijk te weten dat hij deel uitmaakt van een grotere werkelijkheid dan zijn eigen zelf. Je staat in de werkelijkheid van God, en die omvat meer dan je eigen ziel. We hoeven niet terug naar de oude gescheiden verenigingen, maar gemeentebrede bijbelstudie met meer aandacht voor onze dienst aan God en voor onze taak in gezin, kerk, staat en maatschappij lijkt me wel belangrijk. Het zou ons allen wat gevoeliger kunnen maken voor meer dan alleen spiritueel welbevinden en werelds genieten. Wie weet leidt het tot een mooie toekomst voor ons 75-jarig bijbelstudiewerk! We zouden er nieuwe generaties een dienst mee bewijzen.

Hij maakte deel uit van de methodiekcommissie van de meisjesbond (1988-1993), was de laatste voorzitter van de mannenbond (1992-1998) en vormde met de presidente van de vrouwenbond het eerste hoofdredacteursduo van *WegWijs* (1992-1998).

¹Dit is te vinden in: P. Niemeijer, *Schriftonderzoek en levenstaak*.

Het werk van de jeugdbonden in de Gereformeerde Kerken vanaf de Vrijmaking, Bedum: Woord en Wereld, 1994.

²Jolande Withuis, *Juliana. Vorstin in een mannenwereld*, Amsterdam/Antwerpen: De bezige bij, 2016, 209, 332.

³*In trouw volharden, anno Domini 1958. Onze Gereformeerde jeugd en haar jeugdwerk*, Haren: uitg. Knoop.

De brochure is ondertekend door E.T. van den Born, P. Deddens, J. Kamphuis, A. Schilder, F. de Vries, A. Zijlstra.

⁴Vgl. P. Niemeijer, *Schriftonderzoek en levenstaak*, 32-38.

Zaal Bondsdag Kurhaus Scheveningen

1e bondsbestuur. 1e links zittend
mw. Van Bekkum, links van haar
mw. Sennema, vanaf rechts
2e zittend Lien de Hoog

Kurhaus Scheveningen,
Bondsdag. Lien de Hoog

Lien de Hoog,
kort na de oorlog (1945)

WEETJE

Mejuffrouw Lien de Hoog was in 1946 de eerste presidente van de Bond van Verenigingen van Gereformeerde Vrouwen. Deze functie bekleedde zij 10 jaar lang en na één jaar rust heeft zij als algemeen adjuncte de Bond nogmaals 10 jaar gediend. Zij was werkzaam in het onderwijs (B.L.O., dat wil zeggen: speciaal onderwijs) eerst in Aalten en later in Den Haag. Verder was zij ook betrokken bij de oprichting van de Gereformeerde Omroepvereniging. Zij overleed in 1973.

**GOD ROEPT NIET
DE BEKWAMEN,
HIJ BEKWAAMT
DE GEROEPENEN**

visje
✕

**GODS WOORD
BEWAAR JE
NIET IN DE
KAST, MAAR
IN JE HART**

visje
✕
WWW.VISJEPOSTERS.NL

WERKCONGRESSEN: DE HANDEN LATEN WAPPEREN

De Bijbelstudiedag/Bondsday werd en wordt altijd op een door-de-weekse dag gehouden, in het voorjaar. Regelmatig kwam de vraag naar voren of deze dag eens op een zaterdag kon worden gehouden. Toen werd het concept “Werkcongressen” geboren. Te houden op een zaterdag, in het najaar, als aanvulling op en naast de al bestaande Bijbelstudiedag/Bondsday.

's Morgens een spreker, 's middags workshops.

Voor met name die workshops hebben Elly Neutel en Evelien Wierenga jarenlang de kar getrokken.

Ze schrijven:

Wij waren een onderdeel van het werkcongres. Na een ochtend stilzitten, mochten de voeten van de vloer en lieten we de handen wapperen. De deelnemers hadden zich van tevoren ingeschreven voor een workshop. Er was keus genoeg: bloemschikken, koken/bakken, schilderen, fotograferen, boetseren, zang, sieraden maken enz. Er werd dan ook enthousiast gewerkt, met de handen en met de mond. Een drukte van belang. Het was altijd erg gezellig. Op deze middagen werd je een grote familie. Ook wij hebben er veel plezier aan beleefd, zowel aan de voorbereidingen als aan de dag zelf. Veranderende tijden brengen nieuwe vormen mee. Daarom hebben we er een punt achter gezet.

Een hartelijke groet aan al onze broers en zussen in de HERE,
Evelien Wierenga en Elly Neutel.

75 jaar

Zie welke verschillende genres aan bod komen

muziek

Stel, het is halverwege de jaren 40 en je bent zelf net 20 lentes jong. De oorlog is net achter de rug, in de Gereformeerde Kerken heeft zich net een scheuring voltrokken. Veel van je vrienden zijn al dan niet vrijwillig net vertrokken naar de Oost, om “ons Indië” voorlopig te behouden als kolonie – uiteraard wel met het doel dat dit onderdeel van het Koninkrijk op den duur zelfstandig wordt.

De lokale Professor Barabas heeft zijn teletijdmachine net klaar en jij mag in de tijd vooruit naar het jaar 2021. Wat je in dat jaar in de toekomst tegenkomt, is met geen pen te beschrijven. Al is het maar vanwege de muziek die ze in 2021 draaien!

Er is in de (pop)muziek de laatste zeven, acht decennia wel wat veranderd. Kort na de Tweede Wereldoorlog was het vooral bigband-muziek dat de toon sloeg. En de muziek uit de zwarte gemeenschap: onder meer The Staple Singers zongen in kerken en in die kringen waar hun boodschap voor gelijkheid tussen rassen een bodem kreeg, zoals rondom dominee Martin Luther King jr.

Elvis Presley kwam in de jaren vijftig met de rock-n-roll-muziek, geïnspireerd door de countrymuziek van onder meer Hank Snow. In dezelfde periode betrad Johnny Cash het podium, net als -iets eerder- Carter Family, met daarin June Carter, de latere echtgenote van Johnny. De folkmuziek, met daarin de eerste singersongwriters met hun akoes-

tische gitaar en protestliederen, kwam rond 1960 ten tonele. In deze stroming zette Bob Dylan zijn eerste schreden, om al binnen vijf jaar de muziek een totaal nieuwe wending te geven en rockmuziek met inhoudelijke teksten te combineren: The Beatles meets Johnny Cash.

In de jaren zeventig komen de harmonica-bands in opmars. Crosby, Stills, Nash & Young (afgekort tot CSNY), bijvoorbeeld. Of The Eagles. Een decennium later volgde de discomuziek (Bee Gees, Modern Talking), zo'n tien jaar later kwam daar de housemuziek bij (2 Unlimited), rappers als Eminem, Brainpower en Def P kregen een groot publiek.

Sla tegenwoordig nog maar eens een hitlijst open en zie welke verschillende genres aan bod komen. Om van kerkmuziek nog maar te zwijgen. Ook dát is veranderd, en niet alleen omdat gemeentezang door de corona-maatregelen is ingeperkt. Vlak na de Vrijmaking zong je in de kerk psalmen en 'eenige gezangen'. Vandaag de dag is er een wildgroei aan

Psalmberijmingen, gezangboeken en liedbundels. Uit het oecumenische klooster Taizé worden eenvoudige liederen toegestuurd, de formatie Sela wil eigentijdse teksten in de kerk introduceren. En dan is Opwekking nog niet eens genoemd, dat elk jaar met een nieuwe stapel 'songs' op de proppen komt.

Nee, die twintigjarige van net na de oorlog zal niet weten wat hem overkomt, als hij via de teletijdmachine van Professor Barabas in onze tijd terecht komt. Blijft de huiskamervraag over: als wij met diezelfde machine terug kunnen reizen naar halverwege de jaren veertig, zouden wij dát wel willen?

Ach, het is waar wat Prediker zegt: wanneer men van iets zegt: 'Kijk, iets nieuws,' dan is het altijd iets dat er sinds lang vervlogen tijden is geweest. De vroegere generaties zijn vergeten, en ook de komende zullen weer worden vergeten.

Er is niets nieuws onder de zon.

Q U O T E S U I T W E G W I J S -
 N U M M E R S C A . 2 0 0 8 - 2 0 1 6

Boekbespreking 'God begint klein' door Pieter Both over kinderwijsheden:

Het beeld van God speelt buiten.

Zwaar vrouwenleven in bijbelse tijden (Martin van Veelen):

De vrouw was nu eenmaal het goedkoopste lastdier.

De kerk is Gods bruid maar ze ziet er vaak niet uit:

een jurk vol modder. (Tonnis Groenveld)

Dochters: Tot hun 16e zeuren ze om een paard

en op hun 17e komen ze thuis met een ezel.

(Jacko Holtland)

Klipdassen leven samen in een kolonie, ze weten dat ze
 niet sterk zijn: De ouderlingen staan op wacht en fluiten
 als er gevaar dreigt. (Jacko Holtland)

Truus van der Laan over eendrachtig samenzijn:

In de klas ruilt de toekomstige theologieprofessor voetbal-
 plaatjes met de tomatenteler. De deurwaarder keek af bij
 de dichter. De bejaardenverzorgster schreef in het poëzie-
 album van de kleuterjuf.

Sommige uitspraken van Jezus zijn net toffee's: je zet je tanden
 erin en het eerste uur ben je er niet vanaf. (Arnout Francke)

Samuel: Een beker koffie voor Samuel of beter gezegd;
 een bakkie troost. (Jacko Holtland)

Vasten is een werkwoord. Opmerkelijk dat je met vasten
 iets doet omdat je eigenlijk iets nalaat. (Frits Tromp)

Truus van der Laan: Kinderen spelen op kroningsdag in de tuin en
 maken zich goed vies. Ze zingen het Wilhelmus:

De vaderhand getrouwe

Blijf ik tot in de douche.

”

Houthakkers en waterputters

Een staande ovatie tijdens de bondsdag: het bondsbestuur betreedt de zaal, de bezoekers gaan staan en applaudisseren terwijl de bestuursleden plaats nemen op het podium en/of op de voorste rij. De leiders van de club, het bondsbestuur dus, voor hen elk jaar dit eerbetoon! Zo ging dat indertijd.

De Bijbelstudiebond, 75 jaar geleden in het leven geroepen om mensen te inspireren en te stimuleren in beweging te komen samen de Bijbel te gaan bestuderen opdat zij tot groei en bloei zouden komen in Gods Koninkrijk. De naam Steunpunt Bijbelstudie geeft aan wat het wil zijn: een dienstverlenende organisatie. Het bestuur is dus geen eliteclub, maar bestaat uit houthakkers en waterputters (Jozua 9); een lage status, maar wel voor het huis van God en dichtbij Hem!

Waar dient het bondsbestuur zich eigenlijk zoal mee bezig te houden? Om bij het begin te beginnen: de personele bezetting. Er wordt zoveel mogelijk met vrijwilligers gewerkt; dat moet kunnen want er is zoveel knowhow in de kerken die ingezet kan worden voor het bijbelstudiewerk. Nu moeten ze nog gevonden worden of zich laten vinden. Commissie- en bestuursleden struinen hun netwerk af, maar er is natuurlijk veel meer. Velen die zich laten strikken ervaren trou-

wens dat door het bijbelstudiewerk hun eigen geloofsleven ook een boost krijgt. Zo werkt de Geest dus ook! De bemensing van diverse commissies wordt aangevuld met een

Een lage status, maar wel voor het huis van God en dichtbij Hem!

bestuurslid. Een korte lijn om de behoeften te peilen, mee te leven en mee te denken. Vaak heeft dat bestuurslid ook een inhoudelijke rol. De Commissie Gemeenteschetsen bestaat zelfs voor 2/3 uit bestuursleden! Begin oktober organiseert het bestuur een eterij met alle vrijwilligers. Het is een gezellige, informele ontmoeting waarbij elke commissie ook iets vertelt over de werkzaamheden die gedaan zijn en de plannen voor de toekomst.

Een ander punt van aandacht is de bekostiging van een en ander. Het gaat om gemeenschapsgeld, bijeen gesprokkeld om het doel te dienen en

dat geeft een extra dimensie aan het beheer ervan. Geld komt binnen via de abonnementen op *WegWijs* en de verkoop van de bijbelstudieuitgaven en de gemeenteschetsen. Maar het

gaat er bijna net zo hard ook weer uit aan opmaak en druk van diezelfde producten,

administratie, vergader- en reiskosten en dat soort dingen. Daarbij geldt de ongeschreven regel dat commissieleden zich niet bezig moeten houden met de centen, maar hun energie beter kunnen gebruiken aan hun kerntaak; daar hebben ze hun handen al vol aan!

Verder gaat er veel tijd zitten in de contacten en contracten met uitgever en drukker en allerlei wettelijke regelingen en bepalingen. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan de uitvoering van de privacywetgeving. En zo is er altijd wel wat.

De producten van de bond worden gepresenteerd via advertenties, twit-

Zodat zij tot groei en bloei

v.l.n.r Marja den Ouden, Dieneke van de Kamp, Bernhard Jonker, Riet Steenbergen en Trudy van der Boom

ter, facebook en instagram (moet voortdurend worden bijgehouden), mailingen aan kerkenraden, nieuwsbrieven (10x per jaar) en de bijbelstudieapp. De CBU-uitgaven liggen in de christelijke boekhandels op de plank voor de verkoop en bij evenementen op bijbelstudierrein wordt er een stand ingericht en bemenst door een van de CBU leden. Niet alleen de materialen worden aan de man gebracht, ook voor fijne en inhoudelijke gesprekken is zo'n stand geschikt. De website van het Steunpunt moet om

Er is binnen de kerken immers een hoop knowhow

toegankelijk en gebruiksvriendelijk te zijn up to date en fris zijn en behoeft aandacht en professionaliteit. Verandering van lees- naar kijkcultuur heeft ook hier zijn consequenties. Misschien heeft deze of gene het al opgemerkt: vanaf *WegWijs* Nr. 3

(Profetie) kun je voor het eerst via een QR-code dieper op een bepaald artikel ingegaan. Aan het onderwerp gerelateerde filmpjes zijn bij het platform Beleef mee te bekijken in o.a. minidossiers. Nog veel meer staat er op het programma. Vandaar ook het belang van verregaande samenwerking met LPB media; papier en beeld vullen elkaar aan.

En, last but not least, het bestuur organiseert elk jaar de bijbelstudiedag. Locatie, sprekers, programma, medewerkers, een hele klus om het allemaal op de rails te krijgen. Een van de bestuursleden heeft het hele draaiboek onder controle en organiseert het al jaren, met verve. Samen met een ad hoc Regelingscommissie (uit de regio waar de bijbelstudiedag gehouden gaat worden). Niet het minst belangrijk is het thema: Waar gaan we het over hebben, actueel en aansprekend, wie moet het doen, wat zijn onze verwachtingen en van wie denken we dat hij of zij als spreker er een boeiend verhaal van kan

maken. Hoe doen we het met de muziek, de liederen en de invulling van het middagprogramma.

Dan wordt het 2020: Covid-19 en vervalt het hele gebeuren. Of toch niet. Met man en macht wordt er overgeschakeld op digitaal vergaderen: commissies, bestuur, verenigingen alles gaat min of meer online.

Veel creativiteit wordt ingezet opdat de bijbelstudie niet stil valt. De sprekers voor de bondsdag 2020 worden meteen voor 2021 gecontracteerd. We hoopten dan klaar te zijn met corona. Jammer, maar die dag kon niet anders dan online gehouden worden. Voor allemaal een spannende aangelegenheid.

Tenslotte: De houthakkers en waterputters zijn drukke baasjes. Het heeft heel wat voeten in aarde om de boel goed draaiende te houden. Maar we weten dat als de Here het huis niet bouwt, de bouwlieden tevergeefs daaraan zwoegen. Daarom vragen we er keer op keer Zijn zegen over.

Column Bijbelstudie

Daar zat je dan op zondag met een stapel boeken voor je neus: de Korte Verklaring als een soort laatste zekerheid naast de Statenvertaling, Rechte Sporen en een paar bruine of mosgroene zware banden uit de ouderlijke boekenkast of geleend uit de immer ietwat muf - of was het oudtestamentisch? - ruikende bibliotheek in het zaaltje achter de kerk. Je ging je inleiding voor de knapenvereniging maken. De inleiding, dat was een serieus gebeuren, ik wilde er wat van maken. Of het ooit iets is geworden, geen flauw idee. Wel herinner ik me het gekreun van mijn medeknapen, veelal van de LTS, die van onze Heer andere, vaak meer praktische gaven hadden gekregen, dan een gymnasiumleerling van 14 jaar. Maar pennenlikker of soldeerheld, een inleiding moest en zou er komen. Iedereen kreeg een beurt, leeshoofd of niet. 'Kinst dou dat nait e'm veur me doun, Édrie?' kreeg ik dan wel eens te horen. Ach ja, als het een vriend was, waarom niet?

Ook andere vormen van Bijbelstudie werden ons 'aangeboden': zo was er op school Naam en Feit, een even nuttige als onpedagogische methode om ons de Bijbelstof in te prenten. Wie niet goed was in het uit het hoofd leren van bijvoorbeeld toch ietwat verwarrende koningsnamen als Joachaz, Jojakim en Jojachin, stond meteen met 3 - 0 achter. Aanstormende studentjes huppelden daar lichtvoetig doorheen, al konden ze geen soldeerbout van een strijkbout onderscheiden.

Wat had je nog meer? De Heidelbergse Catechismus, die moesten wij op de lagere school in de klassen 5 en 6 uit ons hoofd leren. Voor de knapenvereniging 'Rechte Sporen', waaruit halve inleidingen werden overgeschreven. En dan had je op school uiteraard nog het wekelijkse psalmvers. Wie er in slaagde - en reken maar dat ik daarin slaagde - reeds vóór maandag, dit vers op te zeggen, kreeg een rode in plaats van een blauwe tien. Vijf rode tien leverden een keus op uit meesters heilige doosje met dierenplaat-

jes of ongestempelde postzegels. Zelden zag de wereld zo 'n godvruchtige leerling als ik: ik was dol op ongestempelde, kleurrijke, grote postzegels uit verre landen met onbegrepen namen als Magyar Posta. Ik psalmodieerde er op los!

Inleidingen, Naam en Feit, psalmversjes, de catechismus, thuis driemaal daags een schriftlezing, afwisselend NBG '51 of de kinderbijbel, Rechte sporen, de KV, Rondom het Woord voor moeder en Petah-Ja (wat het ook mocht betekenen) voor vader, wat is er een Bijbellezen en Bijbelstudie geweest in de gereformeerde wereld.

Wat is eigenlijk het nut van al dat werk en die ijzere regelmaat van het Bijbellezen? Ik probeer nu niet als predikant te denken, dan ligt beroepsdeformatie op de loer. Alweer jaren geleden vroeg de Bijbelstudiebond me een boekje over Ezechiël te schrijven. Dat heb ik gedaan. Omdat? Omdat ik er zelf te weinig van wist. Ik ben door die reis iets meer vertrouwd geworden met het vaak niet simpel leesbare, laat staan eenvoudig te doorgronden Bijbelboek van deze geplaagde man. Nou en?

Wel, het hielp mij diep onder de indruk te zijn van Gods majesteit en Gods 'tegenover'. Als ik vandaag mensen over God als hun vriend 'MET' wie zij stellen dagelijks te spreken (ik heb het niet over spreken TOT God) hoor praten, denk ik: zouden ze Ezechiël 1 wel eens hebben gelezen, of Jesaja 6?

Als ik merk hoe weinig energie soms ouders, die met mooie kleren aan bij de doopvont stonden, in de geloofsopvoeding van hun kinderen steken, vraag ik me af: zouden ze ooit Ezechiël 23 vers 37 hebben gelezen?

Recent zei een medewerker van het Nederlands Dagblad tegen me: er wordt ook bijna geen Bijbel meer gelezen. Gelezen (!) en dan hebben we het maar niet over Bijbelstudie. Ik heb geen cijfers, maar deel zijn

zorg. Ik weet het wel - hij ook trouwens - de wereld is veranderd. Driemaal daags als gezin aan tafel eten en dan lezen zal vaak gewoon niet haalbaar zijn. Jeugdverenigingen zijn er ook voor andere vorming dan het maken en beluisteren van inleidingen over Daniël 12. Inleidingen moet je overigens, neem ik aan, inmiddels sowieso in het Archief- en Documentatiecentrum zoeken.

En dus krijg je, zoals een catecheet hier bij ons in Hardenberg weet te vertellen, paniekerig bladerende jongeren als hij zegt: zoek Goliath 3 vers 6 op in je Bijbel.

Ach ja, lachen.

Maar, meer serieus, als het met de Bijbel bezig zijn wordt teruggebracht tot, als het meezit, een dagelijkse tekst op de smartphone, of dat ene uurtje per week in de kerk, wat blijft er dan nog aan kapstokken over om het echt blijde en het echte scherpe nieuws aan op te hangen?

Want daar gaat het natuurlijk om. Wat kan mij het

schelen of iemand weet wie Hasselponi was. Weet u ook niet, hè? Maar hé, laat Hasselponi in de Bijbel een obscuur leven leiden, veel andere, parate Bijbelkennis mag functioneren als kapstok om evangelie - blijde boodschap en tweesnijdend zwaard - aan op te hangen. Ezechiëls verboden rouw, Abrahams offerbereidheid, Uzziá's aanmatigend tempelgedrag, het dienstmeisje van Naäman en Jozefs barre jaren, ze vertellen me allemaal over de grote God die jouw God en Vader wil zijn.

Met het oog dáárop timmert het Steunpunt Bijbelstudie, met een voorgeschiedenis langs meerdere paden, al 75 jaar aan de weg. Dat snijdt hout. Blijf timmeren!

Adrian Verbree

BIJBELSTUDIEVERENIGINGEN: DINSDAGAVOND-VERENIGING

Het lezen en bestuderen van de Bijbel gebeurt op verschillende manieren. Vanzelfsprekend is de kerk de plek van Bijbellezers en uitleg. Maar ook op verscheidene verenigingen en groepen wordt de Bijbel gelezen.

DINSDAGAVOND-VERENIGING

Elke dinsdagavond komt in Leeuwarden een groep christenen bijeen. Het zijn leden van de dinsdagavondvereniging. Ze beginnen rond half 8, waarbij eerst een en ander wordt gedeeld over de levens van de deelnemers. Als locatie is een van de huizen van de deelnemers gekozen; dit wisselt elke week.

Deze avond staat een hoofdstuk centraal uit het boekje *Onze Vader* van Patrick Nullens. Concreet bespreken Erik, Anton, Gretha, Arie, Anja en Wigcher het Vaderschap van God. Wat als je zelf geen aardse vader hebt gehad? Of als je eigen vader zich aan jou heeft vergrepen, op welke manier dan ook?

Daarnaast bespreken de aanwezigen hoe de intimiteit van het Vaderschap zich verhoudt tot de grootsheid en majesteitelijkheid van de Schepper. Twee beelden die elkaar niet uitsluiten: de grote God is óók de liefhebbende Vader – en andersom: de liefhebbende Vader is ook de grote God. Ook het schilderij *De Verloren Zoon* van Rembrandt, waar Henri Nouwen zijn indrukwekkende boek *Eindelijk Thuis* over schreef, komt ter sprake.

Gastheer Wigcher pakt het boek, waarbij hij in navolging van Nouwen wijst op de twee handen van de vader op het schilderij: de ene hand is een vaderhand, de andere de hand van een moeder. De grote God heeft zowel Vaderlijke eigenschappen als trekken die passen bij een Moeder. Deze dinsdagse bijbelstudiegroep is ontstaan vanuit twee zelfstandige groepen. Een van de groepen was jaren geleden een experiment. De kerkenraad van de Morgenster had gevraagd of een groep gemeentelieden in de veertig dagen voorafgaand aan Pasen elke week bij elkaar wilde komen – en hoe die ervaringen waren. De groep was enthousiast gebleven en kwam ook na het Paasfeest wekelijks bij elkaar.

De andere subgroep ontstond vanuit de Alpha-cursus, waarbij ook deze deelnemers na afronding van deze periode wekelijks bij elkaar bleven komen. Toen beide groepen net te klein werden om op eigen benen verder te gaan, besloten ze de krachten te bundelen en gezamenlijk elke week bijeen te komen.

Na ongeveer twee uur wordt de bespreking beëindigd. In het boekje van Nullens staan per hoofdstuk een aantal vragen. Een van die vragen wordt eruit gepikt om in de komende week over na te denken. Na een kringgebed wordt in de hal van het huis nog even nagepraat, waarna de vijf gasten weer huiswaarts gaan.

Marijke Jongeneel

DE DOPERWT ONDER DE COMMISSIES

COMMISSIE GEMEENTESCHETSEN

Mijn eerste nummer was de Gemeenteschets #26 – Liefde leven, liefde geven – over opvoeden. In 2015 was dat. We gingen met ons drieën, Bernhard Jonker, Dieneke van de Kamp en ik naar Barneveld, naar Jetze Baas. Onderweg in de auto konden wij alvast de belangrijkste punten, die we aan de orde wilden stellen, doornemen. Het was wel een heel serieuze aangelegenheid, maar toch voelde het ook als een dagje uit.

Of loop je, net als wij
allemaal, loerend rond wie
je nu eens zult strikken

Voor mij was het nieuw, ik heb eerst maar eens gekeken hoe je zoiets moet doen, ” vertelt Marijke.

Allereerst gaat het natuurlijk over de inhoud. Wat is het thema, hoe pakken we het aan, voor wie is het bestemd, in welke vorm gieten we het. Eerder werd gewerkt met een bepaald stramien: een schets voor jongeren van 12 – 16 jaar, een schets voor 16+ en een schets voor volwassenen. Op initiatief van de auteur zelf of gezamenlijk konden

DE KLEINSTE COMMISSIE VAN STEUNPUNT BIJBELSTUDIE IS DE COMMISSIE GEMEENTESCHETSEN. MAAR, MISSCHIEN IS HET NET ALS MET DOPERWTEN: HOE KLEINER HOE FIJNER. **MARIJKE JONGENEEL**, DIE MIJ WAT WIJZER HEEFT PROBEREN TE MAKEN OVER DE GANG VAN ZAKEN IN DEZE COMMISSIE HEEFT ER IN ELK GEVAL **VEEL PLEZIER IN**.

er dan nog bijlagen of ander extra's aan worden toegevoegd. In het geval van #26 werd dat een extra schets voor de hele gemeente: immers "Opvoeden doe je samen". De laatste nummers van de gemeenteschetsen zijn wat minder eenvormig, maar nog steeds voor jongeren en volwassenen.

Hoe kom je aan de thema's en auteurs voor de schetsen? Of loop je, net als wij allemaal, loerend rond wie je nu eens zult strikken?

"Ha ha, ik denk wel eens: Nu moet je ophouden! Maar het werkt inderdaad zo! Soms hoor je iets, een preek of een enthousiast verhaal van iemand, of je leest wat, of je kent iemand. Bernhard kende ds. André Bas en omdat hij in het overleg van Refo500 ter gelegenheid van 500 jaar Reformatie zat werd hij gevraagd voor #27 - Luther, breaking news for 2017. Zo gaat dat vaak." Maar als iemand een boeiend onderwerp weet, kom er gerust mee. Wij houden ons van harte aanbevelen!

Het is de bedoeling om 1 x per jaar een gemeenteschets uit te geven die gepresenteerd wordt op de bijbelstudiedag en daarna zijn weg moet vinden naar de gemeenten om er mee aan de slag te gaan. Je kunt de schetsen bijvoorbeeld gebruiken als jaarthema; ook zijn ze geschikt voor bespreking in groepen van jeugd en volwassenen samen. Maar ook op andere manieren en in andere samenstellingen zijn ze te gebruiken. De schetsen kunnen door iedereen gratis worden gedownload en geprint (de geprinte versie is te bestellen,

maar die moet dan betaald worden). Er wordt een tijdpad afgesproken zodat de schets op tijd klaar is. Het verhaal gaat nog wel een paar keer heen en weer tussen auteur en commissie om bijgewerkt te worden voordat het allemaal persklaar is. "En soms moet je iemand een beetje achter de broek zitten."

Bij #31 – God praat door de kleine profeten tegen jou - was de schets van de CBU (Commissie Bijbelstudie

De schetsen zijn geschikt voor bespreking in groepen van jeugd en volwassenen samen

Uitgaven) de aanleiding om ds. Marius van Rijswijk te vragen. "Dat zo'n jonge dominee over zo'n 'saai' onderwerp zo'n schets weet te schrijven. Aantrekkelijk, ook voor jongeren!" Marijke is er nog van onder de indruk. "Hij verwijst in de gemeenteschets voor verdere studie naar de CBU-uitgave. Mooi is dat toch, zo naar elkaar verwijzen!" Hier waren thema en auteur ook een voor de hand liggende keuze.

De commissieleden Gemeenteschetsen zijn blij met de samenwerking tussen Steunpuntbijbelstudie en LPB media. Een van de gezamenlijke activiteiten om elkaar te versterken, aan te vullen en in te spelen op de veranderde manier van bijbelstudie doen is te zien op www.beleefmee.nl. In een videogesprek

spreken ds. Marius van Rijswijk en ds. Reinier Kramer (de auteur van #32 -Zo Vader zo Zoon -) over de vraag of de profetieën na 2500 jaar nog steeds actueel zijn.

Marijke heeft de klus jarenlang met veel plezier geklaard. Ze geeft aan "zo lang als nodig is zal ik met liefde dit werk doen." Toch hoopt ze van harte dat ze mensen (m/v en zo mogelijk wat jonger) enthousiast heeft kunnen maken om, na een inwerkperiode, het stokje te kunnen overnemen om door middel van deze schetsen Gods Woord toegankelijk te maken voor gemeente-brede bijbelstudie.

Commissie Bijbelstudie Uitgaven

Het is nu ruim 20 jaar geleden dat een collega Nederlands mij benaderde om lid te worden van de Commissie Bijbelstudieuitgaven (CBU), aangezien hij zelf absoluut geen tijd had. Mijn taak zou onder meer het corrigeren zijn van nieuw uit te geven bijbelstudies. Eigenlijk was corrigeren voor mij als leraar Nederlands het meest vervelende onderdeel van mijn werk, maar ja sommige dingen moeten gewoon. Wat mij wel heel erg aantrok was het meedenken, samen met anderen, in het hele proces. Ik zou zelf nooit zo'n boekje kunnen schrijven, maar met een aantal mensen een auteur begeleiden bij het tot stand komen van een studieboekje dat voor een breed publiek toegankelijk is, leek mij wel wat. Mijn vrouw zegt altijd: 'jij bent goed in het afschieten en weet hoe het niet moet, maar dan houdt het wel op!' Ik noem dat een sturende rol. En zo ben ik begonnen met wat bleek een heel fijne klus; daarom nu wat meer over de werkwijze van de CBU.

De CBU zoekt schrijvers (meestal predikanten) en geeft een lijstje bijbelboeken die lange tijd niet behandeld zijn. Soms neemt een predikant zelf contact op. Ook is het wel eens een thema, uitgewerkt aan de hand van verschillende bijbelgedeelten (bv 'Op weg naar de nieuwe aarde').

De auteur krijgt informatie over de procedure en huisregels die in overleg met uitgever Vuurbaak zijn opgesteld. De schrijver stuurt vervolgens een schrijfplan met een proefhoofdstuk op. Dit wordt beoordeeld door de CBU en de Vuurbaak. Bij groen licht gaat de auteur aan het werk en stuurt een paar hoofdstukken naar mij. Ik kan dan aan de slag met de taalkundige zaken die ik zo nodig (soms heel nodig) corrigeer. Het is nogal eens merkbaar dat de tekst geschreven is door (s)prekers: veel uitroeptekens, accenttekens, onvolledige zinnen en dergelijke. Daarna stuur ik uiterlijk 2 weken voor de volgende commissievergadering

de gecorrigeerde tekst naar de andere leden van de CBU, zodat we ieder ons commentaar kunnen geven op de vergadering. Dan komt het interessantste deel van het werk: brede bespreking van de inhoud. Bij tijden zijn we zelf uitvoerig aan het discussiëren over onderwerpen, waarbij voor mij (maar ik denk ook voor de anderen) geldt: wat mooi en dankbaar werk, niet in de laatste plaats voor mijn persoonlijk geloof!

Daarna worden alle op- en aanmerkingen door één van de leden doorgegeven aan de auteur (elke schrijver heeft namelijk een vast lid als schakel tussen hem en de CBU). Hij kan zijn winst daarmee doen: aanvullingen bij onduidelijke passages geven, meer/andere vragen toevoegen en dergelijke. Wel blijft de schrijver de eindverantwoordelijke voor zijn tekst.

Uiteindelijk wordt de tekst in een fraai boekje door Vuurbaak uitgegeven en dat hopelijk zijn weg vindt bij de doelgroep (verenigingen, kringen en individuele personen) voor hun bijbelstudie.

Wij vergaderen gemiddeld 6 keer per jaar, de laatste jaren in De Schaapskooi te Amersfoort. De commissie bestaat momenteel uit 7 personen, waaronder 1 persoon namens het bestuur van de bijbelstudiebond en 1 aspirant-lid. Wat zeker vermeld moet worden is dat ik in de ruim 20 jaar dat ik dit mooie werk nu doe, met veel plezier met de andere commissieleden heb mogen samenwerken.

Prijspuzzel

Wie kent de berijmde psalmen nog? Test je kennis door bij de 40 omschrijvingen een gedachtesprongetje te maken naar een van de liederen in onderstaand lijstje.

Stuur de oplossing vóór 6 januari 2022 naar prijspuzzel@steunpuntbijbelstudie.nl en maak kans op het mooie boek

Ps. Psalmen in beeld.

Voorbeeld

Vraag: Aan welke psalm denk je bij de woorden **Sprekende beelden**?

Antwoord: Psalm 135 vers 9. Daar staat: beelden, door een mens gemaakt, kunnen nimmer goden zijn: is hun mond soms welbespraakt...?

Omschrijving

1. samenspel	21. stroopsmeren
2. oeverbegroeiing	22. wegwijzer
3. aan tafel	23. hordenloop
4. catechisatie	24. geef acht
5. storm op zee	25. spreken of schrijven
6. het goede leven	26. jaloers? niet doen!
7. je hebt er niets aan	27. word wijs
8. vogelverblijf	28. knoeien met olie
9. welterusten	29. lichtpunt
10. wereldnieuws	30. zeg eens A
11. verrekijker	31. edelsmid
12. verleden, heden, toekomst	32. wassen met bloed
13. honds	33. aardbeving
14. dansje of conflict	34. bouwvak
15. Hoge Veluwe?	35. begin van wijsheid
16. vliegen naar de woestijn	36. wijs met grijs
17. sterren tellen	37. uit de modder
18. oogst	38. vaste staanplaats?
19. waar ben je geboren?	39. hard of hart
20. Melchisedek	40. idem (21 x)

De antwoorden staan in deze Psalmen, maar welke hoort bij welke opgave?	1:2	18:8	37:1	51:4	84:2	95:4	115:3	133: 2
	4:3	23:2,3	40:1	55:3	87: 3	98:4	119:40	136
	12:4	25:2	42:1	59:3,6	92:8	102:13	121:1	147:1
	15:1	35:1	45:1	78:1,2	93:1,2	110:4	126:3	147:2
	17:2	36:1	49:1	81:8	94:4,5	111:6	127:1	150

MAN ACHTER DE SCHERMEN

MAURITS VAN EEKEREN WERKT AL JAREN ACHTER DE SCHERMEN BIJ **STEUNPUNT BIJBELSTUDIE**. HOEWEL EEN OOGZIEKTE IMPACT OP ZIJN LEVEN HEEFT, IS BIJ HEM MEESTAL HET GLAS HALFVOL.

Maurits van Eekeren werd in 1973 geboren in Groningen en verhuisde in 2005 naar Nijverdal. In diezelfde tijd kreeg hij werk bij Steunpunt Gemeenteopbouw - het latere Praktijkcentrum en nu inmiddels gefuseerd en Kerkpunt 'gedoopt' - als medewerker secretariaat.

“Voor een gedeelte werkte ik voor Steunpunt Gemeenteopbouw en een gedeelte voor stichting de Luisterpost|Bralectah. Tegenwoordig heten wij LPB media. In 2008 ben ik helemaal overgegaan naar LPB media en daar ben ik voorlopig, als het aan mij ligt, niet weg te krijgen. LPB media is een organisatie die bij mij past, die naast de visie en missie die zij uitdraagt, hart heeft voor haar medewerkers.

Hoe ziet jouw gezin eruit?

“Vanwege ander werk van mijn vrouw Rike zijn wij weer een stukje naar het noorden verhuisd en 'geland' in Assen. Het wonen in het land van Bartje, de hunebedden en de bos- en heidegebieden bevalt ons prima.

Wij zijn een gezin van vijf, nou ja, eigenlijk met zeven als je onze konijnen meetelt. Onze oudste twee zitten op het Gomarus college in Assen en de jongste zit alweer in groep 4.

Net als ik hebben mijn dochters ook een oogafwijking. Wij zijn alle vier geboren met staar op de ogen waarbij mijn dochters in een tijd leven dat de artsen hele kleine baby's kunnen opereren. Daardoor is de ontwikkeling tussen hun ogen vs. hersenen niet of nauwelijks verstoord geraakt en is er geen nystagmus ontstaan (het onwillekeurig wiebelen van de ogen). Zij zien daardoor veel beter dan ik. Het slecht zien heeft bij mij altijd impact gehad op mijn leven en de keuzes die ik daardoor heb gemaakt. Het fijne is dat dit bij onze dochters veel minder impact heeft. Maar ik vind dat het glas bij mij halfvol is en niet halfleeg. Elk nadeel heeft toch ook weer zijn voordeel en heeft mij gebracht waar ik nu ben. Daar ervaar ik ook leiding van God in.”

Hoe ben je betrokken geraakt bij Steunpunt Bijbelstudie?

“Zoals gezegd werk ik bij LPB media op het secretariaat. Wij verzorgen voor meerdere organisaties de back office. Sinds 2014 verzorgen wij ook de administratieve en secretariële ondersteuning voor Steunpunt Bijbelstudie omdat er niet iemand binnen de organisatie zelf was die dit op zich kon of wilde nemen. Vanaf 2020 is hier ook de leden- en financiële

administratie en ondersteuning voor de totstandkoming van *WegWijs* bijgekomen. Het mooie is dat beide organisaties inzien dat ze elkaar kunnen versterken en steeds dichter naar elkaar toegroeien.”

Wat zijn zoal je taken daar?

“Ik verzorg de telefonische contacten en e-mails die binnenkomen via info@steunpuntbijbelstudie.nl waarbij een deel door mijzelf afgehandeld wordt en het overige zet ik door naar het bestuur of de diverse commissies. Samen met mijn collega's zorgen wij ervoor dat bestellingen van gemeenteschetsen, van *WegWijs* of de Bijbelstudieboekjes die niet meer beschikbaar zijn in de boekhandel maar wel als kopie-exemplaar te koop zijn, verwerkt worden.

Daarnaast ondersteun ik het bestuur. In het begin notuleerde ik de vergaderingen. Later is dat binnen het bestuur zelf opgepakt en zorg ik er alleen voor dat de notulen er netjes uitzien qua taal en opmaak. Daar aan vooraf zet ik het proces in gang om de bestuursvergaderingen te organiseren en te faciliteren.

Ook doe ik mijn best om bepaalde processen continue te houden. Denk aan de totstandkoming van *WegWijs* - de redactie doet haar ding maar er zijn ook andere acties nodig die

"Om vooruitgang te blijven boeken hebben wij elkaar nodig"

gedaan worden door externen of door de ledenadministratie."

Kun je ermee instemmen als ik constateer: contactpersoon op het Centraal Station, bij wie veel lijnen binnen komen, die ook zelf weer veel lijnen uit doet gaan?

"Zo kun je het noemen inderdaad. Zelf spreek ik ook wel over 'de spin in het web'."

Je bent veelal uitvoerend bezig, denk ik. Dingen uitzetten die anderen hebben besloten. Voelt dat niet frustrerend als je zelf soms denkt dat het anders en beter kan?

"Nee, het zit in mijn karakter om dienstbaar te zijn. Dat jasje past mij goed. Daarnaast zijn de organisaties waar ik voor werk zo plat qua hiërarchie dat ik heel goed mijn zegje kan doen als ik zie dat iets beter kan. Natuurlijk heeft iedereen zijn eigen taken en verantwoordelijkheden. Maar we vullen elkaar ook goed aan en wij hebben elkaar nodig."

Je werkt in een "christelijke omgeving", hoe ervaar je dat, wat doet dat met je?

"Belangrijk voor mij is dat ik in een omgeving werk die dienstverlenend is en niet commercieel. Dat heeft met mijn persoon te maken. Vroeger zat LPB media in het Gbouw in Zwolle en later zijn wij met ons allen verhuisd naar een moderner kantoor in Zwolle. Via mijn werk heb ik met veel aspecten rondom het christen zijn te maken: van onze verre naasten tot onze burens waar je als christen ook een verantwoordelijkheid voor draagt. Voor LPB media is het heel belangrijk om dichtbij de verschillende

christelijke organisaties te zitten. Onze visie en missie is om mensen te betrekken bij het geloof door middel van eigentijdse media. Geloof is voor ons allen de verbinding met elkaar, ieder op zijn eigen werkgebied. Wij zijn niet dagelijks met geloofszaken bezig. Werk is vaak ook gewoon werk. Maar wij zijn ons er wel altijd van bewust dat dit werk in dienst staat van Zijn Koninkrijk en wij Zijn zegen nodig hebben."

Hoe is het om veel met vrijwilligers te werken? Ze hebben ongetwijfeld goede bedoelingen en ze zijn betrokken, maar het zijn geen professionals. Er zijn ook steeds weer wisselingen in personen en dan komen misschien weer dezelfde vragen en ideeën langs ...

"Eén ding heb ik wel geleerd: elke vrijwilliger heeft zijn of haar eigen gaven waar hij of zij goed in is. Daar mogen wij als organisaties dankbaar gebruik van maken. En dat doen wij ook. Van kritische vrijwilligers leren wij veel. Om vooruitgang te blijven boeken hebben wij elkaar nodig. Ook als het betekent dat dezelfde vragen en ideeën langs komen."

Doe je zelf ook aan bijbelstudie in groepsverband en was je/ben je ook op die manier betrokken bij Steunpunt Bijbelstudie?

"Binnen GKv Assen Marsdijk zijn rond 2010 kringen opgezet. Elke kring heeft de taak om te zien naar de eigen kringleden. Mijn oudste dochter en een vriendje van toen hadden, toen zij drie of vier jaar waren, bedacht dat wij een kringfamilie zijn. En zo zijn wij dat ook gaan zien.

Gezelligheid is één van de pijlers waarop onze kring draait. Maar ook diepgang in: ken elkaar en ken God, zijn pijlers waar wij aan bouwen. Voor dat laatste gebruiken wij o.a. bijbelstudiematerialen die Steunpunt Bijbelstudie maar ook Opkijken.nl aanreikt.”

Je gaf ooit zelf aan dat je een aangeboren, erfelijke ziekte hebt, waardoor je gezichtsvermogen beperkt is. Wil je iets over die ziekte vertellen? Wat doet het met je relatie met God? Met je relatie met collega's?

Ik zal je zeggen dat ik destijds verbaasd was dat je deze job had: je bent veel bezig met taal en (kleine) letters. Dat moet van jou veel meer inspanning en energie vragen dan van de meeste andere mensen. Toch was je als notulist en administratief “ondersteuner” op de bestuursvergaderingen altijd bij de les en was er nooit zoiets als “...uh ...even wachten, even zoeken ....” Hoe red je dat allemaal?

“Oei, dat zijn een heleboel vragen. In één van je eerdere vragen heb ik al wat verteld over mijn beperking in een stuk wat je op de website van LPB media kunt vinden over mij: lpbmedia.nl/gesprek-met/maurits-van-eekeren. (zie voor een gedeelte van dit gesprek; kader: "over ogen gesproken")

Inmiddels ben ik sinds april 2021 voor een gedeelte afgekeurd en werk ik nog 10 uur voor LPB media.

Regelmatig is het nog zoeken naar de juiste balans tussen werk en privé. God accepteert, en daar is Hij groots in, wie ik ben en wat ik kan. Hij heeft mij op deze wereld gezet en gebruikt mij voor Zijn werk. Daar vertrouw ik op. Bijna het eerste wat ik doe als ik nieuwe mensen ontmoet waar ik voor een langere tijd een bepaalde relatie mee aanga, is vertellen dat ik niet zie zoals zij zien en dat ik tegen beperkingen aanloop. Mensen waarderen dat en houden hier, meestal, rekening mee. Af en toe is het nog wel eens lastig voor mijn collega's. Omdat het voor hun zo gewoon is geworden zien zij mij en niet altijd de beperking meer. Dat is prima. Ik bepaal wel als ik hulp nodig heb. Dat heb ik natuurlijk ook met vallen en opstaan geleerd. Op je vraag hoe ik dat allemaal red, is het simpele antwoord: ervaring en weten waar iets over gaat, je goed voorbereiden op een bestuursvergadering. Dat kostte toentertijd best wat energie maar het gaf ook weer voldoening. Zolang ik die balans houd, lukt het prima. Maar zoals gezegd, er is wel het één en ander gebeurd de afgelopen jaren en ik moet daarin mijn draai weer vinden. “

Wat geeft je voldoening in je werkzaamheden? Wat is, buiten het onderdeel pauze natuurlijk, een mooi onderdeel van je werk?

“Mijn werk is zo leuk omdat het zo divers is. Het is bijna nooit saai. Natuurlijk is het schakelen en af

en toe flink buffelen omdat er in bepaalde periodes opeens van alles moet gebeuren. Maar de ervaring leert dat het (bijna) altijd wel weer goed komt.”

Kun je je werk loslaten of neem je het in je hoofd en gedachten mee als je vrijaf bent?

“‘Vroeger’, en ik klink nu oud, reed ik 3 tot 4 keer per week op en neer met de fiets en de trein van huis naar kantoor. Dan was er alle tijd om mijn hoofd leeg te maken. Met het tegenwoordige thuiswerken - een bewuste keuze die is gemaakt om redenen - werk ik inderdaad in mijn hoofd langer door. Maar het loslaten gaat over het algemeen prima hoor.”

Wat veranderde er in de tijd van corona?

“Voor mij veel meer thuiswerken, wat ook na corona blijft bestaan. Ik zie ook dat verenigingen veel minder bezig zijn. Er komen nauwelijks bestellingen binnen van gemeenteschetsen of uitverkochte CBU uitgaven. Deze tijd wordt wel gebruikt om de bond qua organisatie anders in te richten. Denk aan de (leden)administratie die veel meer digitaal correspondeert met haar leden en de jaarlijkse ledenvergadering die niet meer fysiek plaats vindt - leden hebben nu veel beter de mogelijkheid om hun inbreng te geven waarbij letterlijke afstand geen issue meer is. Daarnaast zoekt de bond veel explicieter samenwerkingsverbanden

en is er de noodzaak om de website te vernieuwen. Dat is allemaal werk gerelateerd. Op menselijk vlak zie ik dat de één het heerlijk vindt om stilgezet te worden en de tijd daarna vindt om dichterbij mensen en God te komen. Terwijl de ander vereenzaamt, de contacten mist en de arm om zich heen. Dat zie ik zelfs bij mijn collega's. Hopelijk - het is nu bijna zomer - zien wij in december dat iedereen weer zijn draai heeft gevonden en dat niet corona maar Zijn Koninkrijk centraal staat."

Wat vind je sterk aan de organisatie Steunpunt Bijbelstudie?

"De bevoegdheid en het enthousiasme van mensen die zich pro deo en met liefde inzetten om iets te maken dat in dienst staat van je geloof en jou daarin (onder)steunt. "

Wat wil je "de jarige" toewensen?

"Ik wens allereerst de bond Gods zegen blijvend toe. Onder Zijn zegen bouwen wij Zijn levenswerk. Ik wens daarbij de bond het vermogen toe om te blijven ontwikkelen in een veranderende wereld en om daarbij altijd de binding te zoeken met andere organisaties en mensen."

'Over ogen gesproken'

Maurits is geboren (1973) met staar in de ogen. "Helaas mocht ik dat stukje genen van mijn vader overnemen (het zit in de familie). Daar ben ik aan geholpen. Maar omdat de artsen het in de jaren 70 nog niet aandurfdën om pasgeborenen te opereren is dat pas gebeurd toen ik zo'n 7 maanden was. Dit gegeven heeft ervoor gezorgd dat er een slechte ontwikkeling was tussen ogen en hersenen. Daardoor is de nystagmus ontstaan (oogwiebelen) en zie ik maatschappelijk gezien slecht. Daardoor was ik tot 1995 bril dragend waarbij het zicht nog steeds 15% rechts en zo'n 5% links was. In 1995 durfde de toen vermaarde Prof. Dr. Worst het aan om mij operatief lenzen in te planten. Het zicht bleef ongeveer hetzelfde maar het leven zonder vaste bril (wel een leesbril) maakte het leven wel fijner", zegt hij. "Je begrijpt vast dat door mijn beperking het leven wel wat lastiger maakt. En tegenwoordig is dat veel sterker te merken dan vroeger met alle visuele prikkels die nu op je af komen. Langzaam aan merkte ik dat werken moeilijker werd.

Helemaal toen half 2018 een zogeheten glasvochtmembraamloslating in het beste (rechter) oog ontstond waardoor ik door vlekken heen moet kijken. En er sinds kort ook nastaar geconstateerd is in hetzelfde oog. Omdat dit allemaal in het privé en werkleven niet goed meer te doen en te combineren was, is er besloten om een (gedeeltelijke) afkeuringstraject in te gaan. Hopelijk geeft het UWV hier in het voorjaar van 2021 een positief uitsluitsel over. *(Inmiddels heeft het UWV hier een positief uitsluitsel over gegeven. red.)* Balen allemaal? Volmondig: Ja! Ik heb mijn werk lief en werk met veel liefde samen met mijn collega's en vrijwilligers. Om daar wat afstand van te moeten doen, is iets wat ik moet verwerken. Meer nog dan het al mijn hele leven rond te lopen met mijn beperking. Maar het is denk ik wel ergens goed voor. Hij laat niet los en zet mij op Zijn bedachte pad voor mij."

Lees het hele gesprek 'over ogen gesproken' op www.lpbmedia.nl/gesprek-met/maurits-van-eekeren
Of scan de QR-code.

Om de ander voor Christus te winnen

Een redactievergadering van *WegWijs*: een serieuze aangelegenheid. En toch, in mijn (Riet) herinnering begon elke vergadering op het bankje voor de Ichtuskerk in Berkum. In werkelijkheid zal dat alleen bij droog en warm weer zijn geweest, maar toch. Het voelde als een groepje catechisanten die nog even geniet van zon, vrijheid, koetjes en kalfjes en elkaar, voordat het over de dingen moet gaan die er echt toe doen.

Vanuit verschillende delen van het land komen de redactieleden naar Berkum: per openbaar vervoer, per fiets of carpoolend per auto. Wat is het goed om anderen te ontmoeten die net als jij bijbelstudie belangrijk genoeg vinden om er tijd, energie en knowhow in te steken. Om ervaringen uit eigen omgeving en gemeente uit te wisselen, om samen creatief bezig te zijn en om samen een zinvol en kleurig magazine af te leveren waarmee velen, hoop je, hun voordeel kunnen doen om onze God en Vader beter te leren kennen.

Het colofon vermeldt welke mensen er op dat moment verantwoordelijk zijn voor *WegWijs*. Ik denk dat dit het minst gelezen deel van het blad is. Dat geeft niet. Belangrijker is wat hun beweegredenen waren en zijn om hiermee bezig te zijn en die vind je daar niet. Daarvoor moet je als lezer bij de inhoud zijn en er mee aan de slag gaan. Want bedenk dit, zonder die inzet en Gods zegen daarop zou *WegWijs* helemaal geen weg kunnen wijzen. En geloof me, en passant kom je als redactielid tot de ontdekking dat je eigen geloof een boost heeft gekregen!

Inmiddels hebben we het bankje verlaten, de eerste kop koffie of thee, door de gastvrije koster verzorgd,

hebben we voor ons staan. De vergadering kan beginnen. Schuif gerust aan.

Dat de vergaderingen 'op christelijke wijze' worden begonnen hoeft ik hier niet te noemen. Hoewel, te beginnen met Gods zegen, het openen van Zijn Woord, het luisteren daarnaar en het met elkaar overdenken daarvan is het meest essentiële van ons handelen in deze. Dus toch wel vermeldenswaard dat dit de start is.

De hoofdmoot van de vergaderingen is, naast evaluatie van wat al is gerealiseerd, het invullen van een raamwerk. Dit is voor elk nummer van *WegWijs* een eigen invulschema met kolommen voor de rubriek, de auteur, de naam van het verantwoordelijke redactielid als tussenpersoon tussen redactie en schrijver, de deadline, het thema en het aantal woorden dat gebruikt mag worden. Dit is een hele klus die veel vraagt van de redactieleden. Aan de hand van dit raamwerk weet elk redactielid wat de taken zijn die hij of zij thuis moet afwerken.

De thema's van de volgende jaargang worden al een half jaar tevoren bedacht. Daarbij moet dan tijdig een schrijver voor de hoofdartikelen gezocht worden. Een klus voor

iedereen: ken je een auteur/predikant die in het bijzonder thuis is in het onderwerp, die er over heeft gepreekt of geschreven. Wie kunnen we er voor vragen. De taak van de theoloog onder de redactieleden is om de desbetreffende aspirant-schrijver, soms langs slinkse wegen,

Zonder die inzet en Gods zegen daarop zou *WegWijs* helemaal geen weg kunnen wijzen

te verleiden om het hoofdartikel en de praktische uitwerking te verzorgen. Het zal duidelijk zijn dat dit op tijd moet gebeuren: 'je hebt er nog een half jaar voor' klinkt beter dan 'volgende week moet het klaar zijn'. Al zullen velen het voor zich uit schuiven om alsnog in tijdnood te komen of zich af te melden. Genadeloos wordt er op ingepraat! Een groot netwerk en een gladde tong komen daarbij goed van pas.

Dan is er nog het probleem van het aantal woorden. 1200 is 1200 en geen 2178. Inkorten met behoud van de essentie van het verhaal. Met het schrappen van (veelal) overbodige bijvoeglijke naamwoorden kom je

v.l.n.r Nanda Langkamp, Ria Kuijper, Piet Zeilstra, Ida Nijman, Frits Tromp, Dieneke van de Kamp

Doe het om de ander voor Christus te winnen en leer er zelf ontzettend veel van

gelukkig al een heel eind. Ook moeten de artikelen tijdig aangeleverd worden ten behoeve van de vragenmaker voor de rubriek Hoofd, Hart, Handen. Hier moet goed over nagedacht worden en kan niet op het laatste nippertje gedaan worden.

Om de beurt mag een redactielid een gedicht met een mooie foto of afbeelding uitzoeken voor pagina 11 waarbij rekening met auteursrechten moet worden gehouden.

Verder staan er drie pagina's gereserveerd voor het interview. Wie gaat dat doen bij wie en waarom: wat is de link tussen de te interviewen persoon en het thema. Afspraken moeten gemaakt worden voordat er daadwerkelijk geïnterviewd en geschreven kan worden.

De overige rubrieken mogen door de vaste schrijvers naar eigen inzicht en creativiteit worden ingevuld. Belangrijk is dat er vertrouwen is in deze schrijvers qua kennis en kunde.

Het is fijn dat dit vaak jarenlange contacten zijn. Wel wordt elk jaar geëvalueerd of we met een schrijver doorgaan of dat het tijd wordt voor iemand anders of een andere rubriek.

Ideeën voor de cover worden geïnventariseerd. Ooit is er een schilderij dat in een zaal van de Ichtuskerk hing gebruikt als cover; het betrof het themanummer Filemon. Wat was het lastig een passende cover te bedenken. Maar toen we dat schilderij in het oog kregen was het duidelijk: Dit is Filemon! De schilder was zeer vereerd en gaf toestemming.

Nog één lastige rubriek te gaan: boekbesprekingen. Tot voor enkele jaren kreeg de redactie ongevraagd boeken ter recensie aangeboden door diverse uitgeverijen. Die tijd is

geweest. Nu moeten de redactieleden zelf op zoek naar wat er zoal op de markt verschijnt en of dat de moeite waard lijkt bij het onderwerp te bespreken. De boeken worden centraal besteld en zijn gratis, onder voorwaarde dat de uitgever een exemplaar ontvangt van het nummer van *WegWijs* waarin het boek besproken wordt. De boeken worden verdeeld onder de redactieleden. Zij lezen ze, schrijven een recensie en als dank voor de moeite mogen ze het boek houden!

De redactievergadering wordt afgesloten met soep, brood en fruit, zodat niemand met een lege maag op pad gaat. Het was weer hard werken en de rest is thuiswerk.

Als alles tenslotte is uitgevoerd buigen hoofd- en eindredacteur zich over de tekst: is het leesbaar, zijn er nog vragen, zijn er nog gaten die opgevuld moeten worden met weetjes, zijn er nog berichten van het bondsbestuur of de andere commissies (aankondigen van

CBU- of gemeenteschetsen).

De eindredacteur past het in het kader en heeft overleg met de vormgever. Dan volgt de drukproef. Staat alles op zijn plek, is het ritme van de artikelen goed, de afbeeldingen naar de zin. Eventuele fouten moeten worden hersteld.

Als het tenslotte allemaal naar de zin is is het wachten op het kleppen van de brievenbus. Ondertussen zijn de redactieleden allang weer volop doende met het volgende nummer. Want het gaat steeds door.

Wat een voldoening geeft het de papieren versie van het blad in handen te hebben! We hebben het weer met elkaar gefikst. Het is geen wonder dat er gaandeweg de 75 jaargangen die het blad inmiddels mocht beleven een band ontstaan is tussen diverse redactieleden. Samen bezig zijn in Gods Koninkrijk om mensen te helpen God beter te leren kennen. De kansen en mogelijkheden aan te grijpen om steeds te vernieuwen door moderne technieken, door tekst en beeld bij elkaar te brengen, door via social media de aandacht te trekken. Doe het om de ander voor Christus te winnen en leer er zelf ontzettend veel van. Moge de Heer steeds weer mensen bereid maken mee te doen, door het blad te lezen en te gebruiken. Meld je aan als redactielid. Het kan toch niet zo zijn dat we denken het na 75 jaar wel gezien te hebben?

Onlangs mocht ik vanwege corona een online-redactievergadering meemaken. Ik was zeer onder de indruk! Een groot deel van het informele en de gezellige sfeer is er niet bij nu. Denk alleen al aan de autorit, het bankje en de soep. En toch worden er prachtige nummers van *WegWijs* geproduceerd. Wat is God groot dat Hij de mogelijkheden geeft ook in deze tijd.

Bijbelstudie in coronatijd

In de nieuwsbrieven hebben we voor het verenigingsseizoen 2020/2021 de volgende oproep geplaatst:

Hoe doen jullie het: bijbelstudie in coronatijd? Zijn jullie al begonnen en hoe richten jullie het in? Of gaat het dit jaar niet gebeuren. Verenigingen die hun ideeën en bevindingen willen delen worden uitgenodigd dit te melden (info@steunpuntbijbelstudie.nl) zodat we er allemaal via de website onze winst mee kunnen doen.

De volgende reacties kwamen binnen:

- Wij schrijven een verslag van de bespreking voor degenen die niet aanwezig kunnen/willen zijn. Zo kunnen ze toch volop meeleven. En het wordt op prijs gesteld.
- Met z'n tweeën doen we het zo: we lezen elke week allebei dezelfde korte schets met vragen (3 á 4 pagina's). Om beurten beantwoorden we per e-mail de vragen of geven we commentaar op het onderwerp, de ander vult het aan of brengt iets nieuws in.
- In Ommen hebben we een online ondersteuning voor de super kleine Bijbelstudie- groepen ontwikkeld. Met YouTube ondersteuning geven we input over het onderwerp aangevuld met kleine interviewtjes van diverse gemeenteleden zodat er in de kleine groep toch input van buiten is. Ons YouTube kanaal heet: Samen kleinschalig Ommen.
- Wij gaan gewoon door met onze 14-daagse bijeenkomsten... Behalve dat het goed is om weer samen Bijbelstudie te doen is het ook goed om elkaar regelmatig te zien want op zondag is dat ook al nauwelijks het geval. Toch is deze vereniging per januari 2021 ook gestopt. Jammer.
- Wij doen Bijbelstudie online. We hebben een vast persoon die iedereen even een link stuurt, en dan gaat dat prima! We zijn maximaal met z'n zessen. Het is toch fijn dat de bijbelstudie door kan gaan, en we spreken elkaar toch even! Ik kan het aanbevelen!

Stichting Woord en Wereld

Nader Bekeken: een gezonde boodschap voor kerk en wereld

Nader Bekeken is een maandblad om het gereformeerde leven te stimuleren en te versterken, een gezonde boodschap voor kerk en wereld. Samenwerken aan het verlangen om opgewekt, eigentijds en gelukkig gereformeerd te zijn.

Ga nu naar woordenwereld.nl voor een abonnement!

De cahiers van Woord en Wereld

Verantwoord meehelpen aan gereformeerde meningsvorming

Woord & Wereld geeft handzame boekjes uit: prima studiemateriaal, dat verantwoord meehelpt aan gereformeerde meningsvorming.

Ga nu naar woordenwereld.nl voor een abonnement en ontvang elk jaar vier boekjes voor slechts € 42,00!

Ook in de boekhandel verkrijgbaar.

[@NaderBekeken](https://twitter.com/NaderBekeken) www.facebook.com/naderbekeken

Hoop en inspiratie!

Wij delen hoop en inspiratie ook op onze website. Bezoek www.onderwegonline.nl.

Je vindt daar nieuws, blogs, gratis artikelen en het online archief met alle eerdere artikelen uit magazine *OnderWeg*.

NBV21

Alle leverbare uitvoeringen bij ons in voorraad. Bestel of vraag offerte

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

heijink

Markt 23, Hardenberg www.boekhandelheijink.nl
heijinkboek@planet.nl Tel. 0523-261392

> Volg je magazine **OnderWeg** al op Facebook?
Facebook.com/onderwegonline

De canon van de bijbel

EEN SPEL MET ALLEEN MAAR WINNAARS!

Dit kaartspel vertelt het verhaal van de bijbel, bedoeld voor iedereen die de bijbel beter wil leren kennen.

De complete bijbel beschreven in vijfde dekken. Een kaartspel dat je kennis van de bijbel toetst.

Kijk voor meer informatie op www.profiel.nl

Goedhart

-boeken

meer dan woorden

Assendorperstraat 79 | 8012 DG Zwolle
 tel 038 421 98 02 | verkoop@goedhartboeken.nl

Aanmelden

Hieronder kunt u registreren op de website van Steunpunt de Bijbel. Het is gratis en het is gratis om.

Aanmelden voor bestaande gebruikers

Gebruikersnaam of e-mailadres

Wachtwoord

Gebruik mij

Aanmelden

Wachtwoord vergeet? [Klik hier om te resetten](#)

Wachtwoord? [Klik hier om te registreren](#)

Voor jou

Community

Een greep uit ons aanbod

Bijbelcadenas / Avond / Maandavond

Werkboekjes / Bijbelcadenas

Regiovergaderingen / Evenementen

Waar u terecht kunt

WegWijz

Het magazine voor
biblebeelden

Kijk hier

Bijbelstudie- uitgaven

Veel gereedschappen of
grootbijbelzaken

Kijk hier

Gemeente- schetsen

Gemeenteschets
verdwijnt in een
buisje

Kijk hier

1 Wie zijn wij | 2 Vacatures | 3 Jaarverslagen | 4 Berichten | 5 Pagina's

Wie zijn wij

Wij zijn christenen die het bestuderen van de Bijbel belangrijk vinden. Daarom ontwikkelen wij bijbelgetrouw studiemateriaal.

WegWijz

← 1 / 5 →

Beeld:
website Steunpunt Bijbelstudie

Flyers & Clicks

Woorden waar men 75 jaar geleden nog nooit van gehoord had. Evenals *public relations* kortweg PR. En dat is niet alleen omdat het Engelse termen zijn. Nee, PR & communicatie en de daarbij horende uitingen als flyers, advertenties, website(s) en andere vormen van drukwerk en digitale communicatie hebben een enorme vlucht genomen in de loop van de jaren. Als organisatie, dus ook als Steunpunt Bijbelstudie, is het hebben van een website niet meer weg te denken. We hebben de site recent nog in een aantrekkelijk nieuw jasje gestoken. Maar ook 'het laten zien van je gezicht' door advertenties en een zichtbare, actieve rol op de bekende platformen als Facebook en Twitter zijn nodig om de publieke relatie (PR) te onderhouden. Op al deze manieren houden we de achterban op de hoogte van het reilen en zeilen, van nieuwe producten, uitgaven en/of aankomende evenementen. Maar de online wereld geeft ook heel veel mogelijkheden tot het 'snel bij mensen kunnen brengen' van informatie en het, - daar komt weer zo'n Engels woord-, *downloaden* van (digitale)producten...

Steunpunt Bijbelstudie moet tegenwoordig, en daar is niks Engels aan... 'de boer opgaan'! Wellicht denk u nu: 'had dat in de eerste zin gezegd, dan was het hele verhaal hierboven niet nodig geweest... want de betekenis van die woorden begrepen ze 75 jaar geleden al!'

vreemde vreugde

GA DEZE **UITDAGING** AAN MET JOUW BIJBELSTUDIEGROEP EN/OF GEBRUIK HET MATERIAAL VOOR JE EIGEN PERSOONLIJKE GELOOFSTOERUSTING. DEZE STUDIE GEEFT JE **NIUWE INZICHTEN, CONCRETE HANDREIKINGEN EN VREUGDE**. DAT DIE VREUGDE EIGENLIJK BEST VREEMD IS, GA JE TIJDENS DE STUDIES ONTDEKKEN...!"

“Hoe gaat het met je? Wat speelt er in je leven of hoe was je dag vandaag?”, dat vragen wij elkaar om te delen hoe we erbij zitten in de groepsbijeenkomst. Want we gaan samen de diepte in met de eerste brief van Petrus en dan delen wij ook onze hoop, ons verlangen: waar hoop jij op?” Katrien Janssens van Steunpunt Bijbelstudie en Nanda Langkamp van LPB media hebben in samenwerking met Ingrid Plantinga van Kerkpunt het werkboekje *Vreemde vreugde* geschreven, ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van Steunpunt Bijbelstudie. “Om dit samen met jullie te vieren, bieden Steunpunt Bijbelstudie en LPB media deze mooie bijbelstudie aan met tekstbijdragen van de predikanten Gerrit den Broeder, Arnout Francke, Jasper Klapwijk en Bart Noort.”

START MET HOOP

De eerste groepsbijeenkomst gaat over hoop. De video van ds. Arnout Francke legt meer uit over hoop in

de eerste brief van Petrus. En als de eerste bijeenkomst erop zit, is het tijd om te beginnen aan de persoonlijke studies die hierbij horen! Bijvoorbeeld door de schrijfopdracht: ‘Schrijf eens op welke associatie er als eerste bij jou bovenkomt als je denkt aan Petrus’. Maar ook opdrachten waarmee je dieper de bijbel in duikt, zoals: ‘Lees de hele eerste brief van Petrus hardop voor. En noteer hiernaast alle informatie die je tegenkomt over de lezers van brief. In wat voor situatie zaten zij? Wat speelde er? Wat valt je op en wat herken je?’.

OP ONTDEKKING

Vreemde vreugde verrast de deelnemers met zes thema's, zes video's en het boekje vol opdrachten. De video's zijn via de link of de QR-codes in het boek te vinden. “Iedereen kan de bijbelstudie met kring of vereniging combineren met eigen stille tijd. Gewoon elke dag de tijd nemen voor Bijbellesen en nadenken over wat je las. Vervolgens dat eens per week

samen met anderen bespreken. Daar wil dit boek je bij helpen!”, zegt ds. Jasper Klapwijk. “Het klinkt simpel, maar het vraagt een keuze en toewijding. Tegelijk biedt het ongelooflijk veel. Want ga je met Gods Woord aan de gang, dan zul je merken dat de Geest met jou aan de gang gaat.”

VREEMD MAAR OPBOUWEND

Petrus eindigt zijn brief met een prachtige bemoediging. Het werkboek eindigt dan ook met de opdracht: ‘Lees 1 Petrus 5:10-11. Wat betekent deze bemoediging voor jou aan het eind van dit bijbelstudieproject?’. “Het draait dan ook om de vraag: Hoe is het om als christen te leven in een samenleving die verre van christelijk is? En: Wat betekent het om een vreemde te zijn in deze wereld? De eerste brief van Petrus leert je om vast te houden aan de vreugde. Vreemd, maar heel opbouwend!

Vreemde vreugde is voor **€14,95** aan te schaffen via:

WWW.STEUNPUNTBIBELSTUDIE.NL

Gefeliciteerd 75 jaar! Wat een prachtig lied!

Van harte gefeliciteerd met dit 75 jarig jubileum. Gods zegen !!! 🙏🏻🙏🏻🙏🏻

Wat een kroonjuweel!!

Wat hebben we veel mooie dagen en schetsen en bladen gehad.

Glorie aan God.....mooi hoor deze manier van verbondenheid.

Gods zegen samen 🙏🏻🙏🏻🙏🏻.

Hartelijk gefeliciteerd met dit jubileum. Gave van God. Moge de Here nog vele jaren het bestuur en het werk zegenen.

Hartelijke gelukwens met 75 jaar Bijbelstudiebond!.

Van ❤️ gefeliciteerd met deze bijzondere mijlpaal: 75 jaar lang mogelijkheden voor Bijbelstudie. Dank aan God! 🙏🏻 Met hartelijk groet.

Van harte gefeliciteerd.

Van harte gefeliciteerd met het 75 jarig jubileum.

Namens De Hervormde Vrouwenbond van harte gefeliciteerd.

Gefeliciteerd met 75 jarig bestaan! Vele jaren naar Bonds-
dag geweest. Ook ontmoetingsplek familie en vroegere
schoolvriendinnen.

Ik wens iedereen toe als een licht te schijnen in deze wereld : Jij in jouw klein hoekje en ik in het mijn.

Heerlijke bruine bonensoep

Bernhard Jonker is de verbindende schakel tussen Steunpunt Bijbelstudie en LPB media.

De “glossyredactie” vroeg hem naar zijn lievelingsgerecht. Hij kwam met een recept voor bonensoep.

“Bijgaand recept van mijn moeder heb ik opgeschreven een jaar voor ze is overleden. Elk jaar in de winter maak ik deze soep zeker één keer. Een beetje eerbetoon aan mijn moeder, maar ook omdat ik het erg lekker vind.”

- Ingrediënten**
- Verse bruine bonen 500 gram
  - Magere hamlappen 300 gram
  - Verse worst normaal formaat
  - Vermicelli handje vol
  - Ui 2 stuks van gemiddeld formaat
  - Prei 1, van gemiddeld formaat
  - Zout 2 eetlepels
  - Maïzena naar behoefte

Bereiding

Bonen een nacht (ruim 8 uur) in water laten wellen (in minimaal 2 liter)
 Bonen wassen en daarna in pan (van 5 liter) met koud water aan de kook brengen

Twee eetlepels zout toevoegen
 60 minuten laten koken

Hamlappen en worst erbij in en nog 45 minuten laten meekoken

Dan hamlappen en worst er uit halen
 Prei en ui snijden en samen met de vermicelli 15 minuten laten meekoken

Intussen de hamlappen en worst klein snijden en weer mee laten koken

Als het uiteindelijk te dun is, beetje aanmaken met maïzena

Aan het eind of op tafel op smaak brengen met zout en maggi

Tijdens de bereiding met enige regelmaat een beetje roeren.

EET SMAKELIJK!

Bijbel- studie in je broekzak?

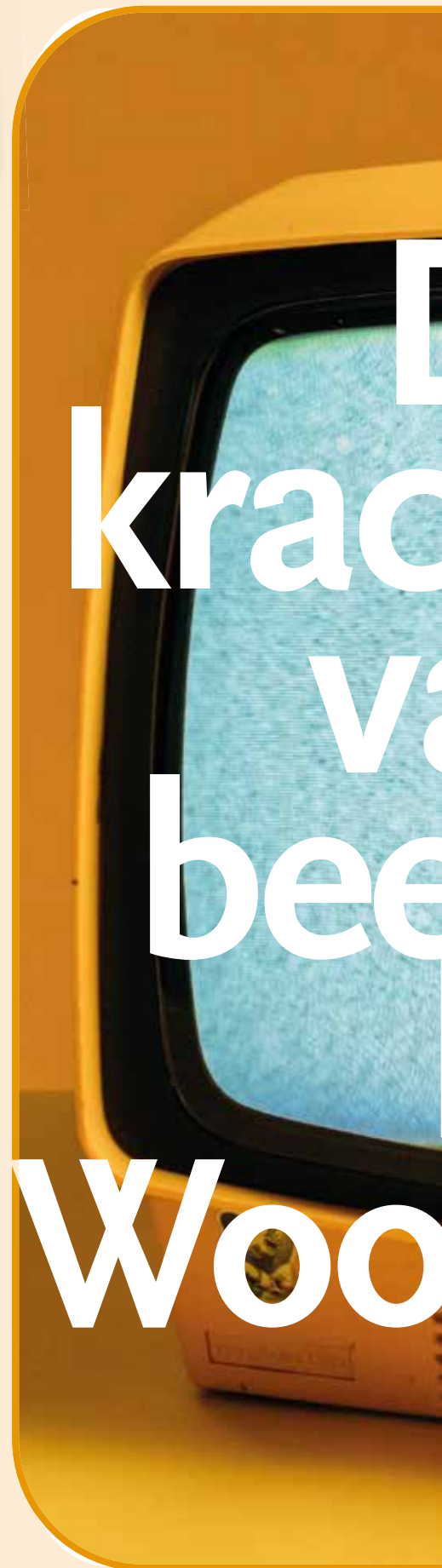
Appen. Voor 2011 hadden we er nog nooit van gehoord. Nu kijken we raar op als iemand niet weet wat het is. Kortom: we appen! En we doen het bijna allemaal, het versturen van tekstberichten, foto's en filmpjes via de smartphone met behulp van de app Whatsapp.

Een applicatie (letterlijk: toepassing) is een computerprogramma dat bedoeld is om elkaar gemakkelijk te bereiken. Je kent ze vast wel: de app van ING, Albert Heijn of de Corona-Melder.

Steunpunt Bijbelstudie heeft ook een app gebouwd: de bijbelstudie-app. Bijbelstudies uit het blad *WegWijs* zijn speciaal geschikt gemaakt voor gebruik op smartphone of tablet. Deze bijbelstudies zijn aangevuld met materiaal voor de gespreksleider om de bespreking voor te bereiden en andere informatie met betrekking tot het thema. Kijk maar eens op www.steunpuntbijbelstudie.nl/webapp. Daar staat ook precies hoe je de app op je smartphone kunt installeren. Kunt, want het is niet per se nodig. Al zijn de bijbelstudies wel in de eerste plaats voor gebruik op een mobiel apparaat, je kunt ze zonder ook wel zien en lezen, via de site.

Deze app kun je voor persoonlijke, maar ook voor gezamenlijke bijbelstudie gebruiken. Dan is het handig dat iedereen hetzelfde (voor)studie-materiaal bij de hand heeft. Na een korte intro kom je de bijbelteksten tegen die een relatie hebben met het thema. De bijbelstudie daarna is een korte samenvatting van zowel de oorspronkelijke bijbelstudie als de verwerking in *WegWijs*. Als introductie op het onderwerp is het goed te gebruiken om er verder mee aan de slag te gaan, bijvoorbeeld aan de hand van de vragen en stellingen bij Hoofd/Hart/Handen, multimedia en andere toegiften.

Handig en snel dus, die app. Maar het is natuurlijk wel heel wat anders dan het echte blad *WegWijs* met degelijke bijbelstudies, complete verhalen, extra rubrieken en mooie lay-out. Wil je bovendien het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken aanvliepen dan ben je met de papieren versie ook beter uit. En na een dag scherm-pje kijken, wat gaat er dan uit boven een magazine op je leesstapel of nachtkastje dat je te pas en te onpas kunt voelen, ruiken, doorbladeren en lezen!

“Precies dát onder woorden brengen waarover wij willen vertellen, is een flinke klus. Denkwerk, speurwerk, graafwerk; al dit werk gaat vooraf aan het verhaal. Het verhaal van en door betrokken christenen die uit de Bijbel willen lezen, leren en vanuit de Bijbel willen leven”, laat het bestuur van Steunpunt Bijbelstudie weten. “Zolang je deze inspanning niet levert, blijft er ruis in je boodschap doorklinken. Ruis in een maatschappij waar steeds meer in beelden gecommuniceerd wordt. Daarom is het ook van belang dat wij de taal van beeld gebruiken om het Woord te versterken. Beelden spreken een eigen taal, brengen de situatie even heel dichtbij en hebben kracht. Dankzij de samenwerking met LPB media kunnen wij een krachtiger geluid laten horen!”

BIJ ELKAAR IN BEELD

Beide organisaties hadden elkaar al langer in beeld en het werd tijd om de banden aan te trekken. Vorig jaar september had het bestuur een heidag in Dalfsen met Bernard Jonker van LPB media. Daar spraken zij onder meer over de voorgenomen samenwerking tussen *WegWijs* en LPB media. In december 2020 heeft deze samenwerking geleid tot het ‘Engelenproject’. Rond het *WegWijs*-nummer over engelen werd door LPB media voorzien van online kerkdiensten waarin hetzelfde thema werd behandeld. Dit project werd heel goed ontvangen door lezers en kijkers!

Nog een mooi voorbeeld van deze samenwerking is hoe *WegWijs* ‘De kerk als contrastgemeenschap’, werd gekoppeld aan de programmering van Beleefmee.nl, het platform van LPB media. Gebruikers kunnen een gratis account aanmaken en daarmee verschillende uitzendingen met dit thema bekijken. Voor dit

thema van de Bijbelstudiedag zijn prof. Ad de Bruijne en ds. Marinus de Jong geïnterviewd. Ook hun lezingen, -want LPB media was erbij en verzorgde de livestream die dag-, zijn als programma aangeboden op Beleefmee.nl. Daarnaast biedt Opkijken.nl (ook onderdeel van LPB media, gericht op het werk in de kerk) een dossier met verdiepende materialen. Met onder andere artikelen maar ook het lied waaraan voorzitter Dienneke van de Kamp refereert in de *WegWijs* behorend bij dit themadossier. Tijdens de laatste redactievergadering van *WegWijs* waarbij de eindredacteur van Opkijken.nl, Nanda Langkamp, ook aanwezig was, werd er druk gewerkt aan de inhoud van de nummers voor 2022. Zo stemt LPB media af op de thema’s van *WegWijs* en biedt zij de lezer volop mogelijkheden om zich verder te verdiepen in deze onderwerpen.

GODS ONMISBARE ZEGEN

“De organisaties zullen juridisch helemaal zelfstandig blijven en staan afzonderlijk ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. De financiën zijn helemaal van elkaar gescheiden en de verantwoording naar de achterban gebeurt ook per organisatie, apart van elkaar. Maar we hebben afgesproken dat het bestuur uit dezelfde personen bestaat”, zegt directeur Bernhard Jonker. “Daarom is in september ook de eerste interne vrijwilligersbrief voor alle vrijwilligers verstuurd zodat zij op de hoogte zijn van activiteiten over en weer. Dat is goed voor onderlinge betrokkenheid en betere samenwerking. Op deze manier kunnen we onze diensten en producten nog beter leveren aan u allen. We bidden God om zijn onmisbare zegen dat deze samenwerking zal zijn tot opbouw van Zijn koninkrijk en tot versterking van het geloof van iedereen!”

Generaties

Hoe wordt in gezinnen met Bijbelstudie omgegaan? Hoe lezen families de Bijbel? De 35-jarige Christian Ypma uit Hoek (Zeeland) komt uit een gereformeerd gezin, waar na elke middag- en avondmaaltijd uit de Bijbel werd gelezen.

“Ik kan me niet herinneren dat de Bijbel een prominente plek had in ons gezin,” herinnert Ypma zich. “Het geloof was er wel, maar het was niet veel meer dan dat. Het was niet zo dat mijn ouders vaak een Bijbeltekst paraat hadden of zeiden: 'Dit vraagt God van jou'.”

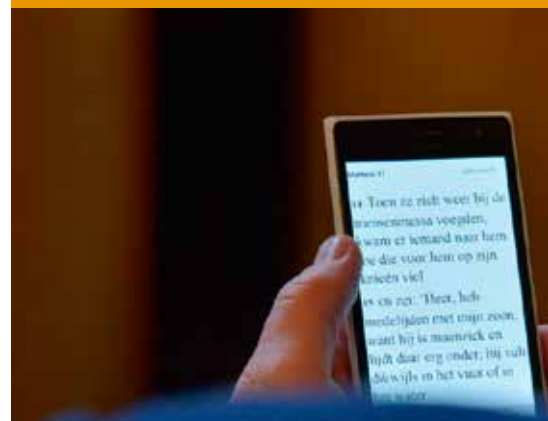
Toen hij opgroeide, stond de jonge Chris met één been in de kerk en met één been in de samenleving, waarmee Ypma bedoelt dat hij vatbaar was voor allerlei wereldse zaken/zonden. Alhoewel hij trouw naar de kerk bleef gaan. “Dan sta je eigenlijk met twee benen in de maatschappij, is mijn ervaring. Daar kwam dertien jaar geleden verandering in, toen ik een persoonlijke ervaring met Jezus had. Toen ben ik begonnen met het geven van kringen en Bijbelstudies, onder meer bij ons thuis.”

Ypma heeft een roeping om een kerk in Zeeuws-Vlaanderen te planten, waardoor hij zijn werk heeft opgegeven. “De kringen vormen de pijler van onze gemeente. We komen regelmatig bijeen, waardoor openheid en vertrouwen ontstaat. Vanuit die onderlinge relatie doen

we de Bijbel open, maar doen we ook ontspannende activiteiten met elkaar.”

De Hoekse voorganger is getrouwd met Marleen en heeft vier kinderen, variërend in de leeftijd van vier maanden tot zeven jaar. “Bij het ontbijt lezen we uit de Bijbel in Gewone Taal, 's middags bespreken we een kaart uit een kaartspel van Open Doors, waarbij we de tekst uit ons hoofd proberen te leren. 's Avonds lezen we een wat langer stuk uit de kinderbijbel.”

Daarnaast doet Ypma de Bijbel ook open voor persoonlijke Bijbelstudie, waar hij de dag mee begint. Ook als voorganger en lid van de kring is de Bijbel een vast boek in zijn leven. “Nu kan ik stichtelijke woorden zeggen als dat de Bijbel Gods Woord is en de vaste grond biedt. Dat is ook zo. Maar de Schrift is ook de bron van Waarheid. Dat hebben we hard nodig in deze tijd van verwarring. Daarnaast heb ik ontdekt dat God soms heel persoonlijk tot mijn hart spreekt door het lezen van het Woord, iets wat ik vroeger niet kende.”

Je kiest
samen
voor een
plek.

Hoe wordt in gezinnen met Bijbelstudie omgegaan? Hoe lezen families de Bijbel? Arjan en Laura Jorritsma – Vos maken sinds jaar en dag deel uit van hun plaatselijke huisgemeente Epic Life, waar ze in een kleine kring hun leven en geloof delen.

In huize Jorritsma is het een drukte van belang. In het gezin van Arjan en Laura (beiden 38) dartelen hun vier kinderen Wybe (10), Wende (8), Naomi (7) en Bas (4) door het huis.

Maar behalve de opgroeiende 'koters', is het gezin elke zondag op pad naar een van de leden van hun huisgemeente.

“We zijn beiden opgegroeid in de vrijgemaakte kerk,” vertelt Laura. “Maar we merkten naarmate we ouder werden, dat we ons in deze kerk niet meer thuis voelden.”

Arjan vult zijn echtgenote aan dat ze beiden wel een andere route hebben gevolgd, voordat ze kozen voor een kerkelijk leven bij Epic Life. “Voor Laura was het vooral de verstikkende omgeving van de 'zuil', al die regels waar we ons aan moesten houden, de vrijgemaakte school, de jeugdvereniging, de catechisatie, noem het maar op. Dat maakte dat Laura al vroeg een andere weg wilde inslaan.”

Voor Arjan lag dat toch anders. Zijn ouders zijn betrokken leden van 'hun' plaatselijke vrijgemaakte gemeente, waar Arjan en Laura hun wortels hebben. Arjan stelde het besluit om eventueel deze kerk te verlaten, voor zich uit. “We vonden het wel belangrijk om gezamenlijk voor iets nieuws te kiezen,” zegt Laura. “Ook voor onze kinderen. Je kiest sámen voor een plek, niet dat pa ergens heen gaat en ma naar een andere kerk. Dat kunnen wij niet verantwoorden.”

Dat de familie Jorritsma voor Epic Life koos, kwam omdat ze hier al wel eens vaker voor waren uitgenodigd. Vrienden van het stel kwamen 's zondags bijeen in de huiskamers van de leden, om in een vertrouwde en vertrouwelijke kring hun leven en geloof te delen. “Het is altijd mijn verlangen geweest om te leven zoals de eerste gemeente in Handelingen. Dat kan volgens mij het beste in een huisgemeente,” zegt Arjan.

Daar waar Laura zich vooral de zware kant van haar kerkelijke jeugd herinnert, wijst Arjan op de goede dingen die ze óók hebben gekregen. “Het is heel gemakkelijk om na te trappen, terwijl wij geleerd hebben om dicht bij de Heer te leven, veel uit de Bijbel te lezen en onze kinderen een gelovig leven te laten zien. Dat hebben onze ouders ook naar eer en geweten gedaan – dat het dan anders uitpakt dan ze hadden gedacht, kun je ze niet kwalijk nemen.”

Aan hun vier kinderen willen Laura en Arjan meegeven om letterlijk bij elkaar in de keuken te kijken. “Geloven gaat over heel je leven. En het is iets dat je met elkaar doet. Je hebt elkaar nodig om een gemeenschap te vormen. Dat lukt volgens ons beter als je dat in een kleine en huiselijke kring doet, dan in een anonieme grote gemeente. In Corona-tijd mis je die gemeenschap wel extra sterk, maar kun je ook concreet elkaar helpen, omdat je elkaar door en door kent.”

Vanuit die onderlinge relatie doen we de Bijbel open

Hoe wordt in gezinnen met Bijbelstudie omgegaan? Hoe lezen families de Bijbel? Jaap (48) en Hermien (49) Dijkstra en hun zoon Jaap junior (23) en dochter Astrid (21) nemen de tijd om tijd met hun Heer door te brengen.

Jaap en Astrid zijn inmiddels al een tijd de deur uit vanwege hun studies

Dat leggen we neer in de hand van onze Heer

Nederlands (Jaap, Groningen) en Psychologie (Astrid, Enschede). Ze komen nog wel met enige regelmaat thuis bij hun ouders in Hattem. De familie Dijkstra is van huis uit gereformeerd-synodaal, maar zijn nu onderdeel van de plaatselijke Grote of Andreaskerk, die eerder van de hervormde bloedgroep was.

“Voor ons is de Bijbel op zich niet zo'n bijzonder boek, maar wel inspirerend,” zegt vader Jaap. “We zijn opgevoed om elke zondagochtend naar de kerk te gaan,” vult Hermien haar echtgenoot aan. “De Bijbel nam in onze jeugd wel af aan zeggingskracht. Totdat we zelf gingen nadenken. Toen zeiden Jaap en ik tegen elkaar: “Als we vinden dat de kerk nog een toekomst heeft, dan moeten we daar wel iets mee doen.””

Het stel, dat eind jaren tachtig verkering met elkaar kreeg, sloot zich aan bij Jeugd met een Opdracht (JmeO), dat hun beider geloof heeft verstevigd. “Nog steeds denk ik terug aan wat we toen hebben meegemaakt en waar we aan hebben meegedaan,” zegt Jaap senior. “Ik spreek wel voor ons beiden als ik zeg dat het ons geloofsleven heeft verrijkt en verdiept.”

Sinds Jaap en Hermien voor het eerst mee zijn gegaan met JmeO lezen ze meer in de Bijbel. “De gebruikelijke momenten, he. Dus na het avondeten en bij het ontbijt,” zegt Hermien. Voor zoon Jaap is het herkenbaar. Sinds hij Nederlands studeert aan de Rijksuniversiteit Groningen, waardeert hij de taal van de Bijbel.

“De taal van de Liedboek-dichters spreekt mij erg aan,” zegt de Groninger student. “Die taal klinkt soms wel wat ouderwets, als je bijvoorbeeld kijkt naar Willem

Barnards bijdragen aan het Liedboek. Maar dat is niet erg, het mag best archaisch klinken. Daar gaat wel enige eerbied van uit, net als bijvoorbeeld bij Muus Jacobse of Ad den Besten.”

Voor Astrid ligt het toch net iets anders. “Ik waardeer enorm hoe mijn ouders ons hebben opgevoed. En ik geloof ook zeker wel dat de Bijbel het leven van mijn ouders heeft beïnvloed,” zegt de dochter des huizes. “Maar zoals bijvoorbeeld bij Jaap, hoe dat geloof doorwerkt, dat heb ik dan weer niet. Dat het een sprookje is of nietszeggend, dat zeg ik niet. Maar voor mij heeft geloof geen betekenis.”

Voor de ouders Dijkstra is de boodschap van Astrid bekend, omdat ze hier al vanaf haar jeugd mee bezig is. “Maar het doet ons nog steeds wel verdriet,” zegt Hermien. “We bidden nog minstens elke week voor haar.” Het agnostisch geloven van Astrid (“Ik weet het gewoon niet, het kan beide kanten op”) houdt de deur niet dicht in Hattem. “Tuurlijk niet,” zegt Jaap. “Ze blijft je dochter. Hermien en ik hebben gezien hoe het leven soms kan verlopen. Dat leggen we neer in de hand van onze Heer. Zijn woord hebben we ook meegegeven

in een Jongerenbijbel, toen Astrid op kamers is gegaan.” Astrid: “Niet dat ik daar dagelijks uit lees, maar ik heb dit cadeau wel binnen handbereik. Omdat het zo'n mooi gebaar is van mijn ouders.”

Ik spreek wel voor ons beiden als ik zeg dat het ons geloofsleven heeft verrijkt en verdiept

Ik ga niet zomaar de Bijbel zitten lezen

Hoe wordt in gezinnen met Bijbelstudie omgegaan? Hoe lezen families de Bijbel? Voor Johann van Renswoude (72) uit het dorpje Nederland (bij Giethoorn) heeft de bijbel in zijn jeugd een belangrijke plaats ingenomen.

“Bij het lezen na de maaltijd in het Nederlands-hervormde gezin waarin ik ben opgegroeid. Op de Nederlands-hervormde lagere school waar de Bijbelverhalen een belangrijke rol speelden en aansluitend bij de catechisatie en natuurlijk bij het kerkbezoek. Maar daarna kwamen de 'wilde 60-er en 70-er jaren' en heb ik dat zogenaamde 'ouderwetse' geloof, althans in de manier waarin dat werd vorm gegeven, achter mij gelaten,” vertelt Van Renswoude.

Daar kwam verandering in toen het huwelijk van de gepensioneerde sociaal werker op de klippen liep. “Na mijn scheiding, zo'n 30 jaar geleden, moest ik mijn leven opnieuw vorm geven en merkte ik hoe belangrijk toch de moraal uit al die Bijbelverhalen en gelijkenissen was gebleven.”

Van Renswoude vindt zichzelf geen makkelijke Bijbellezer, geeft hij toe. “Ik ga niet zomaar de Bijbel zitten lezen, het moet mij door de situatie aangedragen worden, in de protestantse gemeente waar ik ook in het koor zing – totdat de coronacrisis

uitbrak – en middels het Bijbels dagboek van de 'rode' dominee Buskes.”

Als voorbeeld noemt de geboren Fries de tekst uit het dagboek van die dag. “Hierin gaat het over 'verboden te vissen' en de tekst uit Micha 7, waar staat 'Gij zult al onze zonden werpen in de diepten van de zee'. Het gaat over dat wij zelf onze schulden niet kunnen vergeven en dat er maar Een is die dat kan.”

Deze boodschap wil hij zijn kinderen meegeven, zeker na zijn verandering van een aantal decennia geleden. “In die zin volg ik mijn ouders, door bij maaltijden de Bijbel te blijven lezen. Mijn kinderen maken niet altijd dezelfde keuzes als ik, maar ze wijzen het geloof ook niet af. Ik proef bij hen nog altijd de relatie met Hem.”

Het lezen en bestuderen van de Bijbel gebeurt op verschillende manieren. Vanzelfsprekend is de kerk de plek van Bijbellezen en uitleg. Maar ook op verscheidene verenigingen en groepen wordt de Bijbel gelezen.

M.V. CALVIJN

De mannenvereniging Calvijn in Leeuwarden is één van die verenigingen waar de Bijbel wordt bestudeerd. De groep is in september 2021 weer begonnen, na een gedwongen pauze door de maatregelen rondom Corona. De eerste vergadering van Calvijn in het nieuwe seizoen is ook de seizoensopening. Secretaris Harke heeft ter voorbereiding al een vergaderrooster rondgestuurd. De acht mannen komen eens in de twee weken samen voor de woensdagse besprekingen. Ook de onderwerpen voor de komende samenkomsten worden vastgelegd. Na de huishoudelijke mededelingen

opent vice-voorzitter Hans, bij afwezigheid van de primus inter pares, de vergadering. Voor deze eerste bijeenkomst heeft Krin een inleiding gemaakt over schets 9 uit 'Mozes' preek met het oog op de toekomst', van dominee Dick Dreschler. Het is een van de onderwerpen die afwisselend worden besproken bij Calvijn. Ook andere schetsen van de Bijbelstudiebond worden tijdens het vergaderseizoen behandeld. Voordat de inleiding wordt voorgelezen, zingen de broeders psalm 18 vers 1 en wordt Jesaja 64 en 65 vers 1 en 2 gelezen. Vervolgens leest inleider Krin zijn tekst voor, die hij in het weekend voorafgaand aan de vergadering al heeft rondgestuurd. Zo kunnen de andere broeders zich goed voorbereiden op de bespreking. Na de inleiding volgt een bespreking. Er worden vragen gesteld, gedachten gewisseld – tot de pauze, die na een uur wordt gehouden. Geheel volgens

traditie neemt de inleider koeken mee voor bij de koffie, die in de hal van de kerk wordt genuttigd. Het kerkgebouw is de tweewekelijkse uitvalbasis voor de Calvijners.

In het tweede gedeelte van de avond wordt de discussie voortgezet. Opnieuw worden subonderwerpen besproken. Met plezier, want voor de broeders er erg in hebben, is de bespreking alweer ten einde: elke twee weken twee uur bespreken is een goede invulling van de avond. De mannenvereniging bestaat inmiddels al meer dan 40 jaar. Niet alle leden zijn vanaf het begin lid; in de afgelopen vier decennia zijn leden gekomen en gegaan. Ook nu telt Calvijn een aantal leden die wel lid zijn, maar de vergaderingen om “moverende redenen” niet bezoeken. Na het zingen van Psalm 61 vers 1, 3 en 4 sluit de vice-voorzitter de vergadering. Over twee weken treffen de mannen elkaar weer.

Van het bestuur

Dankbaar en blij kijkt het bestuur terug op het 75-jarig jubileum van de Bijbelstudiebond. We sluiten het jaar af met dit feestelijke *WegWijs*nummer.

Ondanks beperkingen is het gelukt dit jaar allerlei accenten te zetten. Alle zes *WegWijs*nummers en de nieuwe gemeenteschets *Zo Vader, zo Zoon* konden gewoon verschijnen. Ook verscheen de nieuwe Bijbelstudieuitgave *Gods liefde voor jou*, geschreven door ds. Rutger Heij en uitgegeven door Vuurbaak.

De Bijbelstudiedag kon in april digitaal gevierd worden en onze website onderging een opfrisbeurt. Verder zijn we enthousiast over de nieuwe bijbelcursus die gaat over 1 Petrus. Deze cursus wordt ondersteund met korte filmpjes en een fijn werkboek. Meer informatie daarover elders in dit blad en op onze website.

Doorgaan met de dingen die waardevol zijn voor onze dagelijkse omgang met de Heer, alleen of in de groep of als gemeente. Daarvoor wil het bestuur zich blijven inzetten, gesteund door veel vrijwilligers. In samenwerking met LPB media hopen we dat de Here dit werk en ons allemaal de komende jaren wil zegenen.

's Nachts, als de leerling schoenmaker op zolder sliep, werd hij telkens wakker. Dan kwam zijn meester (werkgever) met een kaars stilletjes naar boven, opende een kist en haalde daaruit een boek om te lezen. Het bleek een Bijbel. Ergens anders gaf een landbouwer in herbergen leiding aan Bijbelstudiegroepen. Eerst werd een Bijbelgedeelte (voor)gelezen en daarna besproken. Dit waren besloten bijeenkomsten, want in de jaren 30 en 40 van de zestiende eeuw kon het voor 'leken' gevaarlijk zijn om de Bijbel te bestuderen.

Hoewel dit soort historische informatie schaars is, zijn enkele concrete voorbeelden bekend van vroege Bijbelstudie in de Nederlanden, persoonlijk of in groepsverband. Wij zijn hiervan op de hoogte mede 'dankzij' processen verbaal die daarvan zijn opgemaakt. Maar we stoppen hier met het vermelden van dergelijke gebeurtenissen. En vragen ons af welke Bijbels gebruikt werden. Want er waren nauwelijks complete Nederlandse Bijbelvertalingen. Wie over 'de Bijbel' beschikte, had vaak maar enkele Bijbelboeken. Bijvoorbeeld de psalmen met een paar evangeliën, al of niet in één band gebonden. Vergelijk het maar met een Bijbelcommentaar als de Korte Verklaring (bij de oudere generatie vast nog bekend). Als iemand zegt 'de Korte Verklaring' te gebruiken, wil dat nog

niet zeggen dat hij of zij de volledige serie in huis heeft. Misschien vijf, tien of twintig deeltjes. Met 'de Bijbel' was dat heel vroeger ook zo. Hoe kregen wij een complete Nederlandse Bijbelvertaling? In een kort overzicht willen we hierover iets melden.

MET WISSELEND SUCCES

In 1526 verscheen voor het eerst een complete Bijbelvertaling in het Brabants dialect, een veel gesproken taal in de Nederlanden. Dit was geen vertaling vanuit de grondtekst, maar vooral vanuit de Duitstalige Lutherbijbel. We hebben het hier over de Liesveldtbijbel, vernoemd naar boekdrukker Jacob van Liesveldt. Hij werd gearresteerd en in 1545 onthoofd, omdat hij in een nieuwe uitgave een kanttekening van Luther had afgedrukt bij Kolossenzen 1: '*Genade dats*

vergevinge der sonden door Christum, vrede dats dat in ons is te weten dat wi seker ghelooven door Christum salich te zijn'. Vanwege geloofsvervolging waren veel protestanten naar Duitsland en Engeland gevlucht. Daar verrezen drukkerijen. In het Duitse Emden verscheen in 1556 een vertaling van het Nieuwe Testament - uit het Grieks - door de Londense ouderling Jan Utenhove. Maar omdat hij de grondtekst zo nauwkeurig had gevolgd, was zijn taalgebruik te kunstmatig. En deze vertaling kende nóg een probleem. Utenhove was van afkomst een Vlaming en beheerste het Brabants dialect, maar in Emden werd Nederduits gesproken. Deze beide talen heeft hij willen samenvoegen. Maar dat bleek geen succes, want deze bijbel was voor een groot publiek onleesbaar. Daardoor bleef een

Wie over 'de Bijbel' beschikte, had vaak maar enkele Bijbelboeken

Naar een Bijbel in eigen taal

zeer kostbare oplage onverkocht. De Londense predikant Van Wingerden vertaalde het Oude Testament vanuit de Luthervertaling én het Hebreeuws. Toen zijn werk gereed was, bleek dat de zetter zijn materiaal niet kon verwerken. Daarom moest hij alles over doen en opnieuw aanleveren bij de boekdrukker. Zowel het Oude

Toekomstige bijbelbezitters moesten vooral weten aan wie zij deze Bijbel te danken hadden. Vandaar dat deze editie bekend is als de Statenvertaling

Testament (van Van Wingerden), als het Nieuwe Testament (van Utenhove), werden door een taalgeleerde bewerkt en verscheen in 1561-1562 te Emden als de complete 'Biblia'. Daarvan zijn er heel veel gedrukt. Deze

vermaarde Bijbel is bekend onder de naam 'Deux-Aes' en bleef bijna een eeuw lang de kerk- en huisbijbel van gereformeerd Nederland.

STATENVERTALING

Plannen vanuit de gereformeerde kerken om tot een betere vertaling te komen, strandden voortdurend, vaak door geldgebrek. De synode van Dordrecht besloot in 1618 tot een nieuwe Bijbelvertaling. Zeven jaren later, in 1625 gaven de Staten Generaal hun goedkeuring voor deze opdracht. Een door de synode benoemd team van deskundige vertalers ging in Leiden aan de slag. Naast de grondtekst, hebben de vertalers dankbaar gebruik gemaakt van eerdere vertalingen of pogingen daartoe, waaronder

de hierboven genoemde projecten. Twaalf jaar later (1637) was de nieuwe Bijbelvertaling gereed. Uniek waren de kanttekeningen op elke pagina, waardoor niet-theologisch geschoolden de Bijbel beter konden bestuderen. De hoge overheid was zich bewust van haar belangrijke (financiële) aandeel in dit vertaaltraject. Om die reden mochten de vertalers geen voorrede plaatsen. Op advies van de Raad van State deden de 'Hoogmogende Heren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden' dat zelf. Toekomstige bijbelbezitters moesten vooral weten aan wie zij deze Bijbel te danken hadden. Vandaar dat deze editie bekend is als de Statenvertaling. Deze Bijbelvertaling heeft overigens een belangrijke bijdrage geleverd aan de uniformering van de Nederlandse taal.

Het loflied van Simeon en van de kerk

In Jeruzalem klonk een nieuw lied: 'Met eigen ogen heb ik de redding gezien die u bewerkt hebt voor alle volken, een licht voor de heidenen'. Simeon had zijn leven lang gewacht op de komst van de Messias; nu zag hij Jozef en Maria de tempel binnenkomen met het kind Jezus en wist hij dat Gods belofte in vervulling was gegaan. Anderen in de tempel zagen in Jezus niet meer dan een gewoon kind, maar hij had van de Heilige Geest 'geloofsogen' gekregen en zag dat dit de beloofde Redder was.

Zong Simeon? Riep hij het uit of sprak hij gewoon? We weten het eigenlijk niet. Maar de heidenen uit alle volken namen vol blijdschap zijn woorden over, want zij – ook wij – zagen het licht waarover Simeon sprak.

Nee, we zien niet zoals hij met eigen ogen het kind. Maar we hoorden wel met onze eigen oren over dat kind vertellen, thuis en in de kerk en tijdens de bijbelstudie. En de Here opende onze harten, en gaf ook ons 'geloofsogen'.

De oude en telkens weer nieuwe lofzang van Simeon is een van de vele liederen die wij nu samen met de kerk van alle tijden en plaatsen zingen. Om Gods liefde te beantwoorden en Hem te prijzen. Om onszelf en anderen te herinneren aan zijn daden en ze te vieren. En om al zingend elkaar te bemoedigen in een wereld die duister en vijandig kan zijn: blij geloven dat het licht schijnt. Eens zullen we het zien van aangezicht tot aangezicht!

Simeons loflied klinkt in alle talen. Het werd vooral bekend onder de Latijnse naam *Nunc Dimittis*. Talloze componisten hebben zijn woorden op muziek gezet.

Vele kunstenaars brachten de gebeurtenis in de tempel in beeld. Een van hen is Aert de Gelder. Op zijn schilderij zien we hoe Simeon, die het kind in zijn armen heeft, luisterend het hoofd heft. Een brede lichtbaan die van linksboven neerdaalt, lijkt aan te geven dat de Geest vanuit de hemel tot hem spreekt. Maria zit met

gebogen hoofd in gebedshouding naast het kind en lijkt op haar beurt te luisteren naar Simeon. In de schaduw op de achtergrond luistert Jozef mee. Het kind vormt het stralende middelpunt. Het verspreidt een warme gloed die de mensen verlicht. Zo laat dit bijzondere schilderij niet alleen zien wat zich toen en daar in de tempel afspeelde, maar maakt het ook iets zichtbaar van de boodschap van Simeons woorden.

Het kind is het licht en de redding voor alle volken.

Luister- en kijktip: Heinrich Schütz, Herr, nun lässest Du deinen Diener in Frieden fahren.

Webadres: youtu.be/SsQgf633OoA of scan de QR-code.

Arent de Gelder, De lofzang van Simeon, ca. 1700. Mauritshuis, Den Haag

Arent (Aert) de Gelder (1645-1727) was een gelovig mens. Hij schilderde veel bijbelse voorstellingen. Net als zijn leermeester Rembrandt werkte hij graag met licht-donkercontrasten en bracht hij de verf op een ruwe manier op het doek, soms zelfs met de penseelstok, zijn vingers of een paletmes. Volgens zijn biograaf is er geen leerling van Rembrandt geweest die 'dien grooten Konstschilder zo na is gekomen in zyne wijze van schilderen als Arent de Gelder'.

De zonen van de ziener

Wees mij genadig, Heer,

wees mij genadig.

U bent mijn God.

Ik prees en loofde uw hulp.

Toen ik in moeite verkeerde, zei ik:

Geef mij overvloed van gezichten.

Het psalmvers rechts bovenaan heb je vast nooit eerder gelezen. En toch komt het uit de Bijbel. Het zit verstopt in 1 Kronieken 25. David stelt zangers aan in de tempel: Asaf, Jedutun en Heman en hun zonen. Met de veertien zonen van Heman (25:4) is iets aan de hand. Sommige namen, zoals Mattanja, Uzziël en Chananja komen vaker voor. Maar Giddalti, Romamti en Malloti lijken meer op werkwoorden: 'Ik maakte groot', 'ik loofde', 'ik zei'. Samen vormen de namen van de jongste negen zonen het psalmvers dat hierboven staat. Dat is natuurlijk eigenaardig. Hoe kwam dit vers hier terecht? Toeval? Een idee van vader Heman? Of van de schrijver? Dat weet niemand.

Opvallend is de naam van de jongste zoon: 'visioenen'. En de laatste psalmregel: 'Geef mij visioenen in overvloed'. Visioenen of 'gezichten' waren in de tijd van de tempelzangers blijkbaar gebruikelijk of in ieder geval

beeld: 'Jeduthun die bij het spel van de harp profeteerde onder het loven en prijzen van de HEERE'. Binnen enkele verzen staan dus de woorden 'profeteren', 'visioenen' en 'ziener'. Dat roept een paar vragen op: Wat heeft zingen met profeteren te maken? Wat betekent het dat Heman een ziener was? Spelen visioenen een rol bij de tempelzang?

Laten we eens kijken naar dat woord 'profeteren'. 'Profeteren' heeft in het Oude Testament twee betekenissen. De eerste is 'in vervoering zijn'. Saul had daar ervaring mee (zie 1 Samuel 10:5-10, 18:10), en de Baälpriesters op de Karmel ook. Mensen die op deze manier profeteren, brengen geen verstaanbare boodschap over. De tweede betekenis komt het vaakst voor. Daarbij gaat het niet om vervoering maar om de verkondiging van Gods geopenbaarde woorden. God riep Ezechiël op om tegen de volken te profeteren (Ezechiël 29:2, 34:2,

Wat heeft zingen met profeteren te maken?

gewenst. Heman zelf is de 'ziener van de koning'. Elders worden ook Asaf en Jedutun 'ziener' genoemd. In de NBV lezen we dat zij lofliederen zongen. Als je 1 Kronieken 25:1-3 in de Herziene Statenvertaling leest, zie je drie keer een vorm van het werkwoord 'profeteren'. In 25:3 staat bijvoorbeeld

39:1). Het is mogelijk dat Ezechiël in vervoering was, toen God dit tegen hem zei, maar hij was dat niet toen hij vervolgens namens God tot zijn tijdgenoten sprak of deze woorden opschreef. Deze twee betekenissen, extatisch profeteren en verkondigend profeteren, sluiten elkaar uit.

Moeten we bij het profeteren van de tempelzangers denken aan extatisch profeteren, zoals de profeten in 1 Samuel 10 die in vervoering zijn terwijl ze begeleid worden door muzikanten? Of houden zij zich bezig met verkondigend profeteren? En zo ja, wat was dan de inhoud van hun verkondiging? In 1 Kronieken 15 en 16 wordt be-

schreven hoe David de ark naar Jeruzalem laat halen. David organiseert de muzikale begeleiding van deze gebeurtenis. Asaf, Heman en Etan/Jedutun worden aangesteld omdat zij met luide stem vreugdeliederen kunnen zingen (15:16,17). Een voorbeeld van zo'n vreugdelied staat in 1 Kronieken 16. Dit lied is een

compilatie van Psalm 96, 105 en 106. Als onder koning Salomo de tempel wordt ingewijd, zingen de zangers: "De HEER is goed, eeuwig duurt zijn trouw" (2 Kronieken 5:12-14). Later dienen verschillende Judese koningen andere goden. Zij maken een einde aan de tempeldienst. Maar in 2 Kronieken 29:30 laat de vrome koning Hizkia de tempel reinigen. Hij herstelt de tempelzang in ere en verzoekt de Levieten om de lof van de Heer te zingen 'met de woorden van David en de ziener Asaf'.

Omdat zij met luide stem vreugdeliederen kunnen zingen

Uit deze voorbeelden blijkt dat de tempelzangers bestaande teksten zongen. Dit maakt het onwaarschijnlijk dat zij daarbij in vervoering waren. Maar waarom noemt de schrijver van Kronieken dit zingen 'profeteren'? Profeten staan tussen God en het volk in. Zij verkondigen woorden van God en zij sporen het volk aan. Dat geldt ook voor de tempelzangers. Zij loven God namens het volk en ze roepen het volk op om de Heer te loven. Daarnaast worden Heman, maar ook Asaf en Jedutun 'zieners' genoemd. Dat duidt erop dat zij openbaringen, gezichten, en misschien zelfs woorden van God kregen en dat zij deze openbaringen verwerkten in psalmen die ook in de tempel gezongen werden. Later werden woorden en visioenen van de Heer schaarser. De zieners Asaf, Heman en Jedutun werden met hun voorvaders verenigd, maar hun nakomelingen bewaarden hun woorden en hielden daarmee de lofzang gaande.

icoon van genade

BOEKRECENSIE

Maria, *icoon van genade*, dat is de titel die Arnold Huijgen zijn boek meegaf. Een icoon is een afbeelding van Christus, Maria of een heilige. Zo'n afbeelding wordt volgens strikte regels op een houten paneel geschilderd. Iconen spelen een belangrijke rol in de spiritualiteit van Orthodoxe kerken. Niet omdat de afbeeldingen aanbeden worden. Dat zou afgoderij zijn. Maar omdat ze verwijzen naar een goddelijke werkelijkheid. Maria lijkt op zo'n icoon, stelt Huijgen. Wie naar haar kijkt, ziet door haar heen iets van de Levende God.

Huijgen laat in zijn boek zien hoe die blik op God vaak juist door een verkeerde kijk op Maria vertroebeld is geraakt, maar ook hoe het beeld soms ook weer werd verhelderd. In de middeleeuwen geloofde men bijvoorbeeld dat God naar Maria omzag omdat zij zo nederig was (Lukas 1:48). Luther liet zien dat het in deze tekst niet gaat om Maria's nederigheid maar om haar 'lage staat'. Zij

was arm en onaanzienlijk. God kiest Maria niet vanwege haar deugden, maar uit genade. Daarom is Maria ook de 'begenadigde'. En juist niet 'vol van genade'. Maria deelt niet uit, zij ontvangt. Zo is zij icoon van Gods genade.

Al vroeg in de kerkgeschiedenis werd de maagdelijkheid van Maria benadrukt. Niet alleen bij de conceptie, maar ook bij en na de geboorte van Jezus. De maagdelijke moeder baart een heilig kind. Dit leidde tot een zuiverheidscultus en een afwijzen van seksualiteit die beiden vreemd zijn aan de Bijbel. Calvijn benadrukte daarentegen dat maagdelijkheid niet deugdzamer is dan het huwelijksleven. Maria's maagdelijkheid is geen bijzondere deugd, maar een bijzonder teken. God kan het onmogelijke doen, door een maagd zwanger te laten worden, zoals Hij in het Oude Testament onvruchtbare vrouwen kinderen deed krijgen.

Waar de maagdelijkheid van Maria werd benadrukt, werd tegelijkertijd vergeten dat zij een Joodse vrouw is, terwijl dat een wezenlijk bijbels gegeven is. Matteus haalt Jesaja 7:14 aan om het verband tussen de maagdelijke geboorte van de Verlosser en Gods

beloften aan Israël aan te tonen. En Maria zelf bezingt Gods barmhartigheid jegens zijn volk.

Andere thema's die aan de orde komen zijn: gnostiek en natuurlijke theologie en de daarmee samenhangende discussie over gender, de vrouw in Openbaring 12, Maria en Europa. Van de niet-theologisch geschoolde lezer wordt wel enig doorzettingsvermogen gevraagd.

Huijgen noemt de dogma's van de onbevleete ontvangenis en de tenhemelopneming van Maria 'kerkelijke bedrijfsongevallen' die heel wat theologische flexibiliteit vragen van protestantse gelovigen. Maar protestanten erkennen ten onrechte het onderscheid tussen het vereren en aanbidden van Maria niet. Bidden tot Maria noemt Huijgen 'onnodig'. Dat zal veel lezers als een understatement in de oren klinken.

Huijgen haalt regelmatig voorbeelden uit literatuur en kunst aan. Het boek bevat dan ook een fotokatern met voornamelijk afbeeldingen van Maria in de kerkelijke kunst. Deze afbeeldingen zijn wel aan de kleine kant maar ze zijn vaak ook op internet te vinden. Het boek bevat naast een literatuurlijst ook een register met bijbelteksten en een register van namen en zaken.

Arnold Huijgen, *Maria. Icoon van genade*, 2021, KokBoekencentrum uitgevers, Utrecht, ISBN 978 90 435 3489 5, 383 pag. € 27,99

Samen werken aan een 'volledige studie- en vormingsreeks'

Velen die zijn opgegroeid in de gereformeerd-vrijgemaakte zuil zullen er bekend mee zijn: de studieschetsen rond bijbelboeken, kerkgeschiedenis en confessionele geschriften die zijn voortgekomen uit de vruchtbare samenwerking tussen Uitgeverij De Vuurbaak bv en (de voorgangers van) Steunpunt Bijbelstudie. De reeks is in zijn verschillende vormgevingen een herkenbaar onderdeel geworden in de boekenkast van menig christelijk gezin.

Aan het begin van de jaren 80 waren er inmiddels enkele schetsen verschenen, maar in een brief van 23 juni 1982, gericht aan de 'Bond van verenigingen van gereformeerde vrouwen' wordt nogmaals de wens uitgesproken dat de serie 'wordt uitgebouwd tot een volledige studie- en vormingsreeks', gericht op 'het verenigingswerk van de Bond', maar ook de 'studie-activiteiten van verenigingen van overeenkomstige grondslag en doelstelling'. De doelstelling – niet getuigend van een gebrek aan ambitie

– gaat echter nog verder: het moet compleet schetsenmateriaal worden 'voor het hele gezin', te gebruiken in relatie tot 'het voortgezet onderwijs' maar ook 'geschikt voor zelfstudie'.

Ook de wijze van samenwerking wordt in de brief genoemd en bevestigd. De bond zou een belangrijke rol moeten spelen in de redactie, bij het plannen en ontwikkelen van de reeks en bij het onderhouden van contacten met auteurs.

Inmiddels zijn we bijna 40 jaar verder, maar nog steeds wordt jaarlijks de reeks uitgebouwd met relevante en waardevolle studies. Nog steeds speelt de bond een belangrijke rol bij de totstandkoming in de vorm van de Commissie Bijbelstudieuitgaven, die een waardevolle rol speelt bij het ontwikkelingsproces van de nieuwe delen. En nog steeds – iets waar we dankbaar voor mogen zijn – is er een publiek dat deze studies leest, behandelt en als instrument gebruikt om

God en zijn Woord beter te leren kennen.

Namens Uitgeverij Vuurbaak wil ik Steunpunt Bijbelstudie van harte feliciteren met hun 75-jarig bestaan. We zijn dankbaar dat we als samenwerkingspartner het grootste gedeelte van deze mooie reis van dichtbij mee mochten maken, en hopen niet alleen dat er nog vele bijbelstudies zullen volgen, maar wensen het Steunpunt ook Gods zegen toe voor al het goede werk dat zij verrichten!

Peter Johannes

Uitgeverij
Vuurbaak

beleefmee.nl

Beleef geloof en kerk vanuit je huiskamer

Inspirerende christelijke programma's op één kanaal:

Muziek

Lezingen

Meditatie met gebaren

'GAAF'

'Denk eens mee..'

Live-uitzendingen

Beleefmee.nl is een platform van

Bezoek ook eens ons platform

Opkijken.nl voor werkers in de kerk

Op de klank af?

De laatste rubriek van het blad *WegWijs* is 'Op de klank af'. Ook deze keer. Hoewel we deze uitsmijter (voor degenen die *WegWijs* van achteren naar voren lezen is het de binnenkomer) wel een beetje luchtig proberen te houden klinkt er toch ook een waarschuwing in: bekende klanken, maar weet ik wat ik lees of denk ik maar dat ik het weet, zodat ik helemaal niet weet wat ik nu eigenlijk lees.

Kijk maar eens naar de bekende uitspraak 'Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook de ander niet.' Heel bijbels klinkt dat, maar je zult dit zo toch echt niet in de bijbel terugvinden. Wat daar wel staat is: 'Behandel andere mensen net zoals je zelf behandeld wilt worden.' (Matteüs 7 : 12, BGT) Nou niet muggenziften, dat is toch hetzelfde zou je denken. Toch niet, iets niet doen dat je zelf onaangenaam vindt of iets wel doen dat voor jou ook goed en fijn is, daar zit toch wel een hele stap tussen. En laat dat nou net de gezindheid zijn waar Jezus hier op wijst. Wat hebben wij, mensen, vaak een moeite om juist deze stap te zetten! Het motto van 'Op de klank af' is:

goed lezen wat er staat en goed luisteren naar wat er gezegd wordt, want je kunt er zomaar je eigen theorie aan ophangen. In Johannes 21: 20 e.v. was dat zo gepiept: *Toen Petrus hem (Johannes) zag vroeg hij Jezus: 'En wat gebeurt er met hem, Heer?' Maar Jezus antwoordde: 'Het is niet jouw zaak of hij in leven blijft totdat ik kom. Maar jij moet mij volgen.' Op grond van deze uitspraak hebben sommige broeders en zusters gedacht dat deze leerling niet zou sterven, maar Jezus had niet gezegd: 'Hij zal niet sterven,' maar: 'Het is niet jouw zaak of hij in leven blijft totdat ik kom.'* Dat Johannes niet zou sterven, dat klonk zo goed, dat de context al gauw was vergeten en de mensen er mee aan de haal gingen.

Of je *WegWijs* leest van voor (te beginnen bij de bijbelstudie) naar achter (het wat luchtiger deel) of andersom, alle rubrieken hebben tot doel je te stimuleren om met de bijbel bezig te zijn. Niet zo maar teksten een beetje op de klank af toepassen als het je zo uitkomt, maar er echt werk van maken. Laten we daar samen voor gaan!

Harm Jan Boiten
Maurits van Eekeren
Theo Hoekstra
Peter Johannes
Marijke Jongeneel-Gritter
Annet Jonker -Kampman
Dieneke van de Kamp-Bosch
Mariska Kloppenburg-ten Have
Ria Kuijper-Versteegh
Betsy Middag-Pullen
Elly Neutel-Gunnik
Pieter Niemeijer

Ida Nijman-Stegeman
Huib Noordzij
Ida Slump-Schoonhoven
Riet Steenberg-Busstra
Frits Tromp
Adrian Verbree
Gerald Werkman
Sjoerd Wielenga
Evelien Wierenga-van Spijker
Jorrit Woudt
Piet Zeilstra
Christian Zomer

Extra exemplaren van deze uitgave kunnen besteld worden voor €1,00 p/stuk exclusief verzendkosten. Ook is dit exemplaar bij enkele Christelijke boekhandels te verkrijgen

IN HET VOLGENDE NUMMER

GODS LEIDING EN ONZE VERANTWOORDELIJKHEID

Het eerste nummer van *WegWijs* in 2022 gaat over Gods leiding. Daarbij wordt ook de relatie gelegd met onze verantwoordelijkheid. Vormen Gods leiding en onze verantwoordelijkheid een spanning? Of juist niet?

Verschijningsdatum volgend nummer omstreeks 29-01-2022

Thema's volgende nummers

- maart/april   Levend verlies
- mei/juni   Moderne Devotie

ADRESSEN

Voor **abbonementen, adreswijzigingen** etc.:
Administratie steunpunt Bijbelstudie
Postbus 499, 8000 AL Zwolle
tel. 038 427 04 48 (uitsluitend bereikbaar op woensdagochtend tussen 9-12 uur)
Voorkeur gaat uit naar contact per e-mail: administratie@steunpuntbijbelstudie.nl

WegWijs is een uitgave van de Gereformeerde Bijbelstudiebond
Alles over de bond vind je op www.steunpuntbijbelstudie.nl.

Redactie *WegWijs*

Hoofdredacteur: Frits Tromp
Eindredacteur: Ida Nijman-Stegeman
Redactieleden: Tonnis Groenveld,
Dieneke van de Kamp,
Ria Kuijper, Piet Zeilstra.

Voor de **inhoud** van *WegWijs*:
Redactiesecretaris: Frits Tromp
Bleeklaan 3M 8921 GW Leeuwarden
e-mail: redactie@steunpuntbijbelstudie.nl

Abbonementen *WegWijs*

Leden van verenigingen die bij steunpunt Bijbelstudie zijn aangesloten, krijgen *WegWijs* gratis. Particulier abonnement: € 17,50 per kalenderjaar.

Opzeggen: schriftelijk of via e-mail vóór 1 december

Losse nummers van *WegWijs* zijn te bestellen via het bestelformulier op de website www.steunpuntbijbelstudie.nl. De kosten zijn: € 3,50 per stuk. Dit is incl. verzendkosten. De betaling van uw bestelling kunt u direct overschrijven naar bankrekening NL87 RABO 0125 8134 06 t.n.v. LPB media te Zwolle o.v.v. *WegWijs*-nummer als betalingsreferentie.

WegWijs is ook verkrijgbaar in **braille, grootletter, digitale** en **gesproken** vorm via CBB, Christelijke Bibliotheek voor blinden en slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. (0341) 565499

Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

Vormgeving en opmaak *WegWijs*:
LPB media | www.lpbmedia.nl
Druk: Scholma, Bedum;
ISSN-nummer 0929-2136

Heer, U bent onze schuilplaats in gevaren.
Al generaties lang wilt U ons sparen.
Nog voor de bergen uit de aarde rezen,
voor U het land een plek had toegewezen,
was U al God; dat blijft U voor altijd,
van eeuwigheid en tot in eeuwigheid.

Ps 90:1 (berijmd)